

Goda läsförståelsestrategier

Erfarenhet av ett projekt i årskurs 3 och 4

Katarina von Numers-Ekman, Lis Pøhler, Ulla Stina Åman (red)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	4
Bakgrund till projektet Goda läsförståelsestrategier	5
Vad är läsförståelse?	6
Reciprok undervisning (Reciprocal Teaching)	10
Projektets genomförande	13
Modell för elevintervju.....	17
Resultat	17
Texter och illustrationer.....	20
Texter: Katarina von Numers-Ekman	
Illustrationer: Margareta Sandin	
Läsförståelsestrategier och strategisymboler	37
Lärrarhandledning	43
Material från projektet.....	49
Illustrationer till texterna: Margareta Sandin	
Strategisymboler, Frågeord, Modell för elevintervjuer: Lis Pøhler	
Strategisymboler	57
Frågeord.....	67
Modell för elevintervjuer	69

Goda läsförståelsestrategier Erfarenheter från ett projekt i årskurs 3 och 4

Katarina von Numers-Ekman, Lis Pøhler, Ulla Stina Åman (red.)

Ombrytning: Karin Dahlström, Elipta Media

Tryck: Waasa Graphics Oy

Vasa, novemer 2017

FÖRORD

Denna rapport innehåller material för att aktivt träna läsförståelsestrategier. Materialet har utprovats i årskurserna 3 och fyra inom projektet Goda läsförståelsestrategier.

Förutom det utprovade materialet ingår även en kort text om läsförståelse och reciprok undervisning. I anslutning till dessa delar finns litteraturhänvisningar. För lärare som vill fördjupa sig i temat rekommenderas dessa titlar i sin helhet.

Ett varmt tack till alla som på olika sätt medverkat i projektet! Tack till Katarina von Numers-Ekman som skrivit texterna, Margareta Sandin som illustrerat allt, Lis Pøhler för materialet till elevintervjuer, till referensgruppen för gott stöd. Men det största tacket går till alla er lärare och elever som gjorde projektet till det fina samarbetsprojekt som det blev!

Vasa, den 8 november, 2017

Ulla Stina Åman

BAKGRUND TILL PROJEKTET GODA LÄSFÖRSTÅELSESTRATEGIER

Vasa specialpedagogiska center vid Åbo Akademi i Vasa är en forsknings- och utredningsenhet med betoning på inlärningssvårigheter. Vasa specialpedagogiska center är en del av ämnet specialpedagogik vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. En av verksamhetens målsättningar är att genom olika utvecklings- och forskningsprojekt bidra till mera kunskap om metoder för kartläggning, analys och åtgärdande av inlärningssvårigheter i Svenskfinland.

Under åren 2011–2013 genomförde Vasa specialpedagogiska center projektet Kartläggningsmaterial med fokus på läsning och skrivning i årskurserna 2 och 5 i Svenskfinland. Detta projekt har resulterat i kartläggningsmaterialen *KSS diktamen 2* (Staffans, Risberg & Kronberg, 2013), *KSS diktamen 5* (Staffans, Risberg & Kronberg, 2013), *Frida och djuren – kartläggning av läsförståelse i åk 2* (Risberg, Kronberg & Staffans, 2013), *Fyra toner på dragspelet – kartläggning av läsförståelse i åk 3* (Risberg, Kronberg & Staffans, 2014) Dessutom normerades det rikssvenska testet "Läskedjor" för årskurserna 2 och 5 i Svenskfinland. Det reviderade "Läskedjor" normerades för åk 3 hösten 2013.

I arbetet med kartläggningsmaterialet har det framkommit alltmer tydligt att själva kartläggningen enbart är början på en större process. Staffans, Risberg och Kronberg har vid många tillfällen framhållit vikten av att efter en genomförd kartläggning tolka de individuella resultaten och med dem som utgångspunkt aktivt stödja elevernas läsförståelse. Med detta som bakgrund planerades ett nytt projekt. Tack vare den finansiering som Vasa specialpedagogiska center har erhållit för projektet Automatisk läsning och goda läsförståelsestrategier har centret nu haft möjlighet att fortsätta sitt arbete för att stöda läs- och skrivutvecklingen inom den grundläggande utbildningen och gymnasierna. I projektdelen Automatisk läsning ingår normering av det rikssvenska testbatteriet "Läskedjor" (Jacobsson, 2001) i Svenskfinland för årskurserna 2-9 i grundläggande utbildningen samt årskurs 1 i gymnasiet. Projektdelen Goda lässtrategier syftar till att ge elever i de lägre årskurserna i den grundläggande utbildningen, främst i åk 3 och 4, förbättrade strategier för läsförståelse. Förutom konkret arbete med strategier för förståelse ingår också utprovning av en struktur för individuell bedömning av elevernas behärskande av strategierna.

Bidrag för projektet beviljades av Svenska Kulturfonden, Svenska folkskolans vänner, Lisi Wahls stiftelse, Aktiastiftelsen i Vasa och Svensk-Österbottniska samfundet r.f.

VAD ÄR LÄSFÖRSTÅELSE

De flesta forskare är överens om att läsförståelse består av många olika delförmågor. God avkodning, läsflyt, ordförråd och minne är alla viktiga förutsättningar för läsförståelse men även om dessa förutsättningar finns så leder de inte ändå självklart till förståelse. Läsaren måste dessutom ha strategier för att tillägna sig textens innehåll och ett aktivt förhållningssätt till läsningen och texten.

Hur kan man då definiera läsförståelse? Pedagoger, litteraturvetare och forskare har formulerat beskrivningar av och definitioner på begreppet läsförståelse.

År 1985 skrev Olof Lagercrantz, författare och litteraturvetare, i sin bok *Om konsten att läsa och skriva* så här: "läsandet är en arena där författaren och läsaren tillsammans uppför ett fantasiskådespel. – Det är inte blott författaren som är kreativ utan också läsaren". I sin formulering lyfter Lagercrantz fram vikten av läsarens aktivitet för att ge texten en innebörd. Enligt denna tanke är läsning och framför allt läsförståelse ett samarbete mellan författaren och läsaren.

Ivar Bråten (2010) definierar läsförståelse så här: "Läsförståelse är att utvinna och skapa mening när man genomsöker skriven text och samspelar med den". Enligt denna definition består läsförståelsen av två olika delar som vardera är grundläggande för läsförståelse. För det första ska läsaren ha förmåga att genomsöka texten för att få fram den information och det innehåll som författaren skrivit in. Detta kräver att läsaren hittar det innehåll som författaren lagt in, närmast bokstavligt. Läsaren behöver förstå ord och uttryck, sammanhang och helheter. Utan denna bokstavliga förståelse är det svårt att uppnå den andra delen av förståelsen, nämligen den delen där läsaren skapar mening utgående från textens bokstavliga innehåll. Här krävs att läsaren interagerar, samverkar med texten och gör den till en del som är sammankopplat med tidigare erfarenheter och kunskaper. Men denna tolkning är inte möjlig om den grundläggande och bokstavliga förståelsen saknas. Läsaren kan inte konstruera helt fria tolkningar som saknar grund i det som författaren faktiskt skrivit utan tolkningen bör vara förankrad i författarens textinnehåll. För att vi ska kunna tala om genuin läsförståelse måste läsaren alltså förmå tillföra texten något nytt utifrån sin egen erfarenhet, men med en stark bindning till textens innehåll.

En liknande beskrivning av läsförståelse kan vi läsa i "National Reading Panel" från år 2010. I beskrivningen använder forskarna de engelska orden *extract* och *construct* vid läsförståelse. Enligt beskrivningen innebär läsförståelse innebär att läsaren dels ska leta upp och extrahera den mening som så att säga färdigt finns inskriven i texten (*extract*) och dels konstruera sin egen mening genom att tillföra egna erfarenheter (*construct*). För att läsaren ska lyckas med detta krävs att hen interagerar med och har ett engagemang i texten.

Ytterligare en beskrivning av läsförståelse som använder de engelska uttrycken "extract" och "construct" om läsförståelse kan vi läsa i *Understanding and teaching reading comprehension A handbook* (Oakhill J., Cain K., & Elbro, C., 2014):. De indelar också förståelsen i två delar

där den första delen innebär att läsaren extraherar innehållet så som författaren har skrivit in det i texten och den andra delen att läsaren konstruerar mening genom att tillföra sin egen kapacitet, förmåga, kunskap och erfarenhet till författarens text.

Forskare är således överens om att det ingår flera färdigheter i läsförståelse och att definitionen av begreppet därför består av flera delar. I definitionerna finns liknande aspekter av förståelsen men själva definitionen formuleras på lite olika sätt. Det har tidigare funnits en uppfattning om att läsförståelse uppkommer som en direkt följd av att en elev knäckt läskoden och även uppnått en viss läshastighet, har uppnått ett gott läsflyt. Som tidigare framkommit vet vi i dag att dessa förmågor är viktiga, men inte tillräckliga, förutsättningar för läsförståelse. Eleven behöver också tillägna sig strategier för att bearbeta informationen i den lästa texten. Här kan också lyftas upp det faktum att det i dag finns många tekniska hjälpmedel som kan ge hjälp med avkodning och teknisk läsning men ännu i skrivande stund saknas tekniska lösningar för tolkning av textinnehållet. Därför är det av ytterst stor vikt att vi i skolan tränar dessa färdigheter.

För att vi ska kunna träna läsförståelse på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt är det viktigt att vi analyserar förståelseprocessen. Hur gör en skicklig läsare för att förstå och tolka en text och vilka färdigheter besitter den goda läsaren?

Det första läsaren gör är att, utgående från till exempel rubriken, en illustration eller en uppfattning om textsammanhanget, förutspå vad texten kommer att handla om. Denna hypotes grundar sig i läsarens förkunskaper. Under läsningens gång prövar läsaren sin hypotes och ändrar den vid behov. Hen gör även helt nya hypoteser vartefter ny information tillkommer. Hen noterar nya ord och begrepp och reder ut betydelsen av dessa. Läsaren ställer frågor till texten och sammanfattar delar eller hela texten vartefter hen finner lämpliga helheter. Genom att läsaren kombinerar delar ur texten och jämför dessa med sin tidigare erfarenhet, sin förståelse och sina hypoteser kan vi säga att hen gör tolkningar av innehållet. Efter läsningen sammanfattar läsaren texten, helt för sig själv eller tillsammans med någon annan. Ibland kan läsaren till sist redogöra muntligt eller skriftligt för innehållet.

Professor Monica Reichenberg konstaterar "god läsförståelse är nyckeln till framgång i de flesta av skolans ämnen och grunden för ett livslångt lärande och ett aktivt liv som samhällsmedborgare. En god läsförmåga ökar också förmågan att ta del av skönlitteraturens spännande värld som ger möjlighet till rekreation och personlig utveckling." (Reichenberg, M. (2010). Hur gör vi för att Ida och Filip skall förstå vad de läser? Ingår i: Staffans, K., Risberg, A-K. & Kronberg, N. *Ida och Filip Lärarhandledning*.)

Om vi misstänker att en elev har eller kommer att få svårigheter med läsförståelsen är det av stor vikt att först kartlägga basfärdigheterna och förutsättningarna för läsförståelse hos eleven. Kartläggningen utgår sedan grund för planeringen av pedagogiska insatser. Vid detta arbete är det av största vikt att minnas att både teknisk läsning och läsförståelse kan utvecklas genom träning. Några elever behöver få träning i basfärdigheter och några behöver undervisning och handledning för att lära sig använda läsförståelsestrategier.

Hur kan vi då i skolan undervisa läsförståelse och handleda eleverna att uppnå god förståelse? Professor Reichenberg fortsätter så här: ”I dag finns det många skolor och lärare som satsar mycket på den inledande läs- och skrivinläringen, men sedan inte tar hem vinsterna av detta genom att utveckla elevernas lässtrategier, ordförråd och läshastighet”. (Reichenberg, M. (2010). Hur gör vi för att Ida och Filip skall förstå vad de läser? Ingår i: Staffans, K., Risberg, A-K. & Kronberg, N. *Ida och Filip Lärarhandledning*.) Hon konstaterar vidare att alla elever behöver undervisning för läsförståelse, inte enbart de som vi noterat som lågpresterande i en kartläggning. En elev som med stor säkerhet kan förstå en skönlitterär text kan ha stora problem när vi kommer till en samhällsorienterande faktatext medan en annan elev med lätthet tolkar innehållet i en historisk text men har svårt att hitta fakta inom naturvetenskap. Därför behöver eleverna ges möjlighet att bekanta sig med mångsidiga texter inom olika genrer och ämnen och de delvis olika strategier som behövs för att skapa förståelse.

Litteraturtips för att träna läsförståelse

Aro, T. (2007). *Kummi 1. Utvärderings-, undervisnings- och rehabiliteringsmaterial. Läsförståelse: Teorier och övningar*. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti

Reichenberg, M. (2010). Hur gör vi för att Ida och Filip skall förstå vad de läser? Ingår i: Staffans, K., Risberg, A-K. & Kronberg, N. *Ida och Filip Lärarhandledning*. Vasa: Lärum

Reichenberg, M. (2008). *Vägar till läsförståelse. Texten, läsaren och samtalet*. Stockholm: Natur och kultur.

Westlund B. (2017). *Aktiv läskraft Att undervisa i lässtrategier för förståelse Fk – årskurs 3*. Stockholm: Natur och kultur

Westlund B. (2015). *Aktiv läskraft Att undervisa i lässtrategier för förståelse Mellanstadiet*. Stockholm: Natur och kultur

<http://www.videnomlaesning.dk/media/1777/strukturerade-textsamtal.pdf>

<http://www.lukimat.fi/lasning>

Allmänna källor, läsförståelse

Bråten, I. (red.) (2001). *Läsförståelse i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

National Reading Panel (2010):

Oakhill, J., Cain, K. & Elbro, C. (2014). *Understanding and teaching reading comprehension A handbook*. London. Routledge.

Lagercrantz, O. (1985). *Om konsten att läsa och skriva*. Stockholm. Wahlström & Widstrand.

Westlund B. (2009). *Att undervisa i läsförståelse. Lässtrategier och studieteknik för de första skolåren*. Stockholm: Natur och kultur

RECIPROK UNDERVISNING (RECIPROCAL TEACHING)

Projektet Goda läsförståelsestrategier utprövar material för att aktivt träna elevernas läsförståelsestrategier, främst i årskurserna 3 och 4. Den metod som träningen bygger på är reciprok undervisning. Begreppet reciprok kan närmast översättas med ordet ömsesidig. I reciprok undervisning turas lärare och elever om att vara samtalsledare. Om eleverna arbetar i mindre grupper turas de inom smågrupperna om att leda samtalet och att ha hand om olika delar av samtalet, ibland också att ha ansvar för olika strategier. Därmed blir modellen reciprok, ömsesidig genom att deltagarna lär av varandra.

Reciprok undervisning bygger på Annemarie Sullivan Palinscars och Ann Browns forskning som påbörjades på 1980-talet. Den modell som de utprövade utvecklades för svaga läsare i årskurs 7. Modellen har sedan fått god spridning och har med god framgång använts i olika årskurser och med olika elevkategorier. Begreppet reciprok betyder ömsesidig och används här på grund av att modellen bygger på ett dialogiskt arbetssätt. Från att läraren modellerar strategierna så övergår eleverna allt mer till att tillsammans skapa mening i den text de läser och bearbetar.

Två projekt som använt sig av reciprok undervisning har speciellt fungerat som inspiration för projektet Goda läsförståelsestrategier. Monica Reichenberg och Ingvar Lundberg genomförde under läsåret 2010-2011 projektet Läsförståelse genom strukturerade textsamtal för elever som behöver särskilt stöd. Målgruppen för projektet var elever i fyra grundsärskolor/träningskolor i Sverige, i åldern 13-15 år. Ett nordiskt projekt, Strukturerade textsamtal, genomfördes under åren 2013-2016 med deltagande skolor, elever och lärare från Danmark, Sverige och Svenskfinland. Målgruppen för detta projekt motsvarade målgruppen i Lundberg och Reichenbergs projekt. De deltagande eleverna i dessa två projekt var alltså elever i behov av stöd medan det i nuvarande projekt, Goda läsförståelsestrategier, utvidgats till hela elevgrupper med den heterogenitet som många elevgrupper uppvisar.

Palinscar och Brown gjorde forskning för att få fram vilka kognitiva färdigheter som utgör grunden för god läsförståelse. De tog fram fyra strategier som så kallade expertläsare använder och som de bäst ansåg motsvarade dessa färdigheter. De fyra grundstrategierna är att förutspå eller ställa hypoteser, att ställa frågor, att reda ut oklarheter och att sammanfatta. Palinscar och Brown var av den uppfattningen att medveten träning av dessa fyra grundstrategier resulterar i ökad läsförståelse.

Vad innebär de olika strategierna?

Strategin att förutspå eller ställa hypoteser

- Läsarna tittar närmare på rubrik, bilder, bildtexter och textgenre för att sedan kunna gissa eller förutspå vad de tror att texten kommer att handla om. Läsarna formulerar en hypotes om vad som kommer att hända. Det innebär att läsarna speglar sina intryck i tidigare kunskaper och insikter. Vid läsning av fiktiva texter handlar denna strategi ganska långt om att gissa vad som kommer att hända längre fram i texten. Vid läsning av fakta-

texter handlar det om att utifrån sina egna tidigare kunskaper och insikter kunna förutspå vad texten kommer att säga om ämnet. Här är alltså förmågan att få fram tidigare kunskaper grundläggande för den fortsatta läsningen. Denna strategi används före, under och ibland även efter läsningen.

Strategin att ställa frågor

- Läsarna ställer frågor om textinnehållet. Frågorna kan vara av tre olika nivåer. Den första nivån kallas "frågor på raden". Det innebär att information om svaret finns direkt utskrivet i texten. Den andra nivån kallas "mellan raderna". Det innebär att läsaren måste kombinera information från flera ställen i texten, hitta ledtrådar och ibland även koppla frågan till sina bakgrundskunskaper för att sedan dra slutsatser. Detta brukar kallas att läsa mellan raderna eller göra inferenser. Den tredje nivån brukar kallas "bortom raderna" eller "på djupet". För att svara på dessa frågor krävs att läsaren aktiverar sina egna kunskaper och erfarenheter, kopplar texten till sig själv eller till omvärlden. Strategin att ställa frågor används under och efter läsningen.

Strategin att reda ut oklarheter

- För att kunna få en förståelse för textinnehållet behöver läsaren förstå de ord, begrepp, uttryck och formuleringar som ingår i texten. Läsarna noterar nya, spännande, intressanta ord, begrepp eller sammanhang i texten och diskuterar dessa med andra. Ibland upprepas läsningen, ibland försöker läsaren sätta in ordet eller uttrycket i ett annat sammanhang, ibland analyserar läsaren ordet rent grammatiskt. Denna strategi används under själva läsningen.

Strategin att sammanfatta

- Den sista strategin innebär att läsaren sammanfattar texten med egna ord. Denna strategi är speciellt viktig när läsaren läser en text för att lära sig något nytt. Om texten är en berättande skönlitterär text med en klar handling är ordningsföljden i sammanfattningen lika viktig som de ingående detaljerna. Om texten är en informationstext med många fristående detaljer kan sammanfattningen bestå av att redogöra för enskilda fakta, utan att den inbördes ordningsföljden är avgörande för helheten. Strategin att sammanfatta används oftast efter läsningen men är viktig att använda även under läsningen.

Under textsamtalen indelas eleverna i mindre grupper. Palinscar och Brown valde att ha 4-7 elever i varje grupp. Vid gruppindelning bör man överväga gruppstorlekarna för att ge alla elever möjlighet att komma till tals med sina tankar. När blir gruppen så stor att eleverna är tvungna att vänta alltför länge på att få komma till tals? När är elevantalet så stort att det blir svårt för den enskilda eleven att föra fram nya hypoteser? Palinscar och Brown lyfte också upp alternativet att en lärare kunde träna lässtrategier enligt samma modell med en enskild elev i det fall att eleven behöver mera stöd.

Dessa grundstrategier behöver inte alltid utföras i samma bestämda ordningsföljd utan kan anpassas enligt den text som läses. Det är inte heller nödvändigt att använda alla strategierna vid varje text, men bäst effekt ger modellen om man använder åtminstone två strategier varje gång. Eleverna ska under träningen få lära sig att en expertläsare använder alla fyra strategierna på ett flexibelt sätt.

Källa:

Brown, A.L., Palincsar, A.S. & Armbruster, B.B. (2004). Instructing comprehension fostering activities in interactive learning situations. Ingår i: Ruddell, R.B. & Unrau, N.J. (Eds.) *Theoretical models and processes of reading*. Newark, DE: International Reading Association.

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

Projekt Goda läsförståelsestrategier utgick från de slutsatser som man kom fram till under arbetet med kartläggningsmaterialen, nämligen att efter en kartläggning av läsförståelse är det av stor vikt att aktivt arbeta med läsförståelsestrategier i klassverksamheten.

Arbetet i projektet inleddes under sensommaren 2015 med en kickoff-dag för klass- och speciallärare som undervisade i de elevgrupper som sedan skulle delta i projektet. Under dagen föreläste fil. dr Barbro Westlund från Stockholms universitet kring strategier och bedömning av läsförståelse.

Deltagande lärare och elever i främst årskurs 3 påbörjade arbetet med olika strategier för förståelse av texter, både skönlitterära och faktabaserade texter. Lärarna uppmanades då att använda sig av sådana texter som naturligt ingick i klassens undervisning. Vid textarbetet skulle man använda reciprok undervisning som utgång för arbetet.

Under läsåret 2015–2016 utarbetades och testades ett upplägg av Läsarintervjuer – Lärarens intervjufrågor och bedömning av elevernas läsförståelsestrategier. Som grund för intervju-modellen ligger Ellin Oliver Keenes ”Major Point Interview for Readers” (Läsarintervjuer vid strategiska tidpunkter).

I denna modell ingår dels frågor som ställs till eleverna när de läst en text och dels en skala för bedömning av elevens nivå gällande de olika strategierna. Som grund för intervjuerna användes en text som handlade om ekorrar. Intervjuerna gjordes av klassläraren men eftersom det ganska snart framkom att detta var mycket tidskrävande gjorde sedan projektkoordinatorn intervjuer i några elevgrupper. Syftet var att se hur materialet fungerade i praktiken och därefter kunna göra nödvändiga förändringar i materialet. Barnen intervjuades enskilt, för att på sätt bättre kunna se hur materialet fungerade, samt se på vilket sätt varje elev förstod och svarade på frågorna och tidsåtgången var 25–35 minuter/elev.

Av denna intervjuomgång framkom att blev tydligt att intervju-modellen kunde vara ett ändamålsenligt redskap för att med ett enskilt barn ta reda på om och hur barnen använder sig av läsförståelsestrategier men även att det behövdes en mindre omfattande variant av intervjun. I sin nuvarande omfattning upplevdes den för tidskrävande av läraren ifall den skulle användas för alla elever i en grupp.

Lsåret 2016–2017 fortsatte arbetet, då med inriktning mera på själva arbetet att träna läsförståelsestrategier i klasserna, under handledning av undertecknad projektkoordinator, samt utpröva en modifierad version av intervjuerna. Elevgrupperna var delvis de samma som under föregående läsår.

För strategiarbetet skrev läsambassadören Katarina von Numers-Ekman, medlem i projektets referensgrupp, åtta texter. De fyra första texterna var rent fiktiva texter medan de fyra följande kan beskrivas som enkla faktatexter. Margareta Sandin gjorde illustrationer till alla texterna. Sandin gjorde också symboler för de olika strategierna, enligt referensgruppens önskemål.

Projektarbetet i klasserna organiserades så att jag som projektkoordinator besökte alla klasser för att bekanta mig med eleverna, göra en läsförståelsekartläggning med alla elever och även en förintervju med 3 elever i varje grupp. Intervjueleverna valdes ut i samarbete med lärarna för att vi, med en läsförståelsekartläggning och lärarens uppfattning som grund, skulle få en så god spridning av förkunskaper som möjligt hos de elever som intervjuades.

Eftersom flera av elevgrupperna som deltog i projektet redan hade testats med hjälp av *Fyra toner på dragspelet* bestämde referensgruppen att ett annat testmaterial skulle användas, "LäSt" från Hogrefe förlag i Sverige. Testbatteriet lämpade sig bra för ändamålet eftersom det fanns normer för olika åldrar och själva textmaterialet var så omfattande att referensgruppen upplevde det föga sannolika att eleverna skulle komma ihåg texterna. Läsförståelse delen i "LäSt" är ett separat deltest med 17 korta textstycken som ska läsas och har sammanlagt 80 tillhörande frågor i test- och svarsformuläret. Eleverna ges 35 min att genomföra testet.

Efter testningarna och intervjuerna återkom undertecknad till skolan och genomförde det första textsamtalen tillsammans med eleverna. Under detta samtal modellerades de olika strategierna för eleverna. Samtalets första del fungerade som sammanhållen klassaktivitet medan eleverna under senare delen av samtalet satt i mindre grupper och samtalade gruppsvis.

Läraren deltog i lektionen och efteråt diskuterades upplägget. Lärarna fick projektmaterial i form av texter, illustrationer, strategikort och frågeord som stöd för elevernas frågor. Lärarna fick också handledning inför det fortsatta arbetet. Efter besöket fortsatte arbetet i klasserna med textsamtal enligt den tidtabell som passade in i klassens verksamhet. Några lärare använde en lektion per vecka för textsamtalen och andra textsamtalade flera gånger varje vecka. Projektkoordinatorn återkom efter ungefär en månad till de olika klasserna. Under detta mellanbesök var det möjligt att följa med vid textsamtal i klasserna och därmed kunna ge feedback på arbetet.

Efter att lärarna hade gått igenom alla texterna i sina elevgrupper samlades alla deltagande lärare för en träff i Helsingfors. Under träffen diskuterades projektupplägget och textsamtalsmodellen. Lärarna gav feedback på texter, illustrationer, strategisymboler och reflekterade allmänt kring modellen och hela projektet. Som följd av detta gjorde Margareta Sandin sedan delvis nya strategisymboler.

Under lärarträffen diskuterades också hur strategierna kunde användas när eleverna skulle läsa lärobokstexter. Grunden är fortfarande reciprok undervisning enligt den utprovade modellen men nu tillkommer några moment.

Viktiga delar att tänka på i arbetet med läroböcker är

- att allmänt se på hur man i de enskilda läroböckerna framställer innehållet (layout, grafik, olika minnesrutor mm). Tips: Gör en "lärobokspromenad" genom den aktuella läroboken för att se vilka element som ingår (rubriker, mellanrubriker, bilder, bildtexter, minnesrutor mm).
- att ge mera tid till den ofta stora andel bilder som ingår i böckerna. Studera bilderna och bildtexterna. Tips: Ibland kanske "lärobokspromenaden" blir en "bildpromenad" när man tillsammans ser på illustrationer, bildtexter, tabeller.

- att det ofta ingår en stor mängd nya fackord och begrepp. Tips: Diskutera orden, saml dem i tankekartor, på ordkort mm.

Lärarna använde sedan de nu inövade strategierna och strategisymbolerna i kombination med dessa nya aspekter vid textläsning i läroböcker.

I slutet av terminen återkom projektkoordinatorn ännu en gång till klasserna och deltog i ett textsamtal som då handlade om en lärobokstext. Lärarna hade då anpassat modellen för läsförståelsestrategier för att den skulle fungera för lärobokstexter. Efter textsamtalet gjordes läsförståelsekartläggningen på nytt och med de elever som förintervjuats gjordes en ny intervju, men nu med en ny text som utgångstext.

Källa:

Zimmerman, S., Keene, E. O. (2003). *Tankens mosaik*. Bokförlaget Daidalos

MODELL FÖR ELEVINTERVJU

Målet med projektet var förutom att utveckla material för träning av elevernas läsförståelsestrategier även att pröva ut metoder för individuell bedömning av elevernas utveckling gällande förståelsestrategier.

Under det första projektåret arbetade man med ett underlag för elevintervjuer. Målsättningen var att utarbeta en modell som läraren kan använda i sitt arbete med eleverna. Materialet utarbetades med Ellin Oliver Keenes ”Major Point Interview for Readers” som grund. Lärarna intervjuade till en början sina elever men det framkom ganska snart att det var svårt för lärarna att frigöra sig från klassens arbete under så lång tid som individuella intervjuer med samtliga elever skulle ha tagit. Därför fortsatte projektkoordinatören att utföra intervjuerna. Man konstaterade att det intervjuupplägg som man testade kunde vara utmärkt att använda för en enskild elev, vars läsförståelse läraren kände att hen ville få en bättre uppfattning om. För flera elever och hela elevgrupper behövdes ett mindre omfattande upplägg.

Under det andra projektåret utprovades därför en bearbetad version av intervjumaterialet. Lis Pøhler från Danmark, som fungerar som pedagogisk konsult på Læsning Innovation Specialpædagogik, gjorde en intervjumodell med två korta texter som utgångstexter. Denna modell översattes till svenska och bearbetades av undertecknad projektkoordinator.

Intervjumaterialet består av två korta texter och modellsvar, exempel på hur det är möjligt att kategorisera elevreaktionerna i samband med de olika strategierna. Vid förintervjuerna användes text 1 med halva gruppen och text 2 med de övriga. I efterintervjun byttes texter, för att så långt som möjligt kunna se om själva modellen fungerar, oberoende av vilken text som används. Undertecknad har sedan använt helt andra texter vid intervjuer med elever i årskurs 1 men fortfarande behållit grundupplägget där tilltänkta svar i förväg kategoriserats.

RESULTAT

Intervjutillfällena fungerade i de flesta fall riktigt bra. Eftersom texterna var korta så gick intervjuerna snabbt och därmed det var förhållandevis lätt för eleverna att behålla sin koncentration. Flera elever sade också att de tyckte att texterna var intressanta. Efter intervjuerna sammanställdes elevernas svar enligt den kategorisering som gjorts i förväg. När båda intervjuerna gjorts jämfördes sedan resultaten.

Allmänt kan man säga att det i de flesta fall syntes tydligt att eleverna tillgodogjort sig modellen för textsamtal och de olika strategierna. Den strategi som uppvisade minst framsteg var strategin att reda ut betydelsen av nya ord och uttryck. Här är min egen hypotes att det bland annat berodde på att texterna var så korta att det helt enkelt inte fanns många ord och uttryck som var svåra att förstå och förklara. Här skulle antagligen behövas en längre text för att se skillnader.

I de tre andra strategierna uppvisade en stor andel av eleverna klart förbättrade resultat. Av totalt 24 intervjuade elever hade 17 förbättrat sin förmåga att förutspå, 21 sin förmåga att ställa frågor och 15 elever sammanfattade nu texten bättre än vid förtestet. Som intervjuare hade jag gjort anteckningen i flera protokoll om att eleven tog sig an texten på ett säkert och strukturerat sätt.

Intervjuupplägget torde, enligt min uppfattning, fungera för lärare att använda för att få en bredare uppfattning om elevernas sätt att handskas med texter. Jag skulle själv gärna använda intervjuerna för de elever som jag inte känner att jag har en klar uppfattning om vad gäller deras förståelse och deras sätt att handskas med texter.

I Goda läsförståelsestrategier valdes testverktyget ”LäSt”. I ”LäSt” ingår kartläggnings- och diagnostiseringsmaterial för grundläggande läsfärdigheter, stavningsförmåga och läsförståelse. Läsförståelsedelen består av 17 korta och mycket varierande texter som följs av 80 frågor med stor variation både vad gäller innehåll och svårighetsgrad. ”LäSt” har standardiserade stanine- och persentilskalor för bedömning av läsförståelse från årskurs 2 till årskurs 6. Detta var en annan av orsakerna till valet av detta testbatteri. Eftersom en del av eleverna går på årskurs 3 och andra på årskurs 4 var det smidigt att använda ett material som gav möjlighet att särskilja på elevernas förmåga med beaktande av skillnaden i ålder och årskurs.

Ytterligare en orsak till valet av ”LäSt” var den stora variationen bland texterna. Referensgruppen ansåg att det bland texterna fanns möjlighet för den enskilda eleven att hitta både texter som känns motiverande och sådana som känns mindre motiverande och därmed även en större chans för varje elev att visa så god och rättvis bild av sitt kunnande som möjligt.

”LäSt” har utarbetats av Åsa Elwér, Inger Fridolfsson, Stefan Samuelsson och Christina Wiklund. Författarna anser att materialet kommer bäst till sin rätt när man använder det för att mäta effekten av riktade pedagogiska insatser genom att använda LäSt före och efter insatserna. Att använda ett test två gånger innebär också en risk för att eleverna kommer ihåg texter och frågor även om de aldrig fått reda på facit för frågorna. I LäSts lärarhandledning beskriver författarna risken så här: ”Med läsförståelsetestet är risken något större att eleverna kommer ihåg delar av innehållet vid upprepade mätning och man bör vara försiktig med att använda just det deltestet vid upprepade tillfällen under ett skolår. Vi bedömer att detta inte är ett problem med en termins mellanrum.” För att undvika denna effekt så långt som möjligt, gjordes förtestet den första skolveckan i januari och eftertestet i slutet av maj. Jag kunde som testledaren konstatera att eleverna i hög grad verkade ha glömt både testet och frågorna från början av terminen. Många elever verkade helt omedvetna om att de någonsin tidigare gjort testet och ställde liknande frågor om tillvägagångssättet som vid förtestet.

	Stannine förtest	Stannine eftertest	Percentil förtest	Percentil eftertest
Årskurs 3	5	6	55	75
Årskurs 4	5	6	55	65

Man kan konstatera att eleverna gjort framsteg på gruppnivå. Speciellt årskurs 3 gjorde stora framsteg. Årskurs 3 är i många fall den årskurs då läsningen i skolan ställer nya krav på förståelse och den allmänna undervisningen därför också i hög grad inriktas på träning av

läsförståelse. Därför kan man förvänta sig att läsförståelsen utvecklas positivt under detta läsår. Men även om man beaktar detta faktum så syns ändå klara framsteg i elevgruppen som helhet.

På individnivå finns några elever som hade sämre resultat i eftertestet även om den absoluta majoriteten elever fick bättre resultat och några elever hade gjort mycket stora framsteg. Framstegen finns både hos de som hade ganska lågt antal rätt i förtestet och de som hade högt resultat i förtestet. I årskurs 4 var en intressant notering att de två elever som hade flest antal rätt i förtestet båda två hade färre rätt i eftertestet. Minskningen var inte stor; den ena hade minskat från 63 till 62 rätt och den andra från 62 till 58, men det är ändå intressant att spekulera i vad detta kan bero på.

	Antal elever	Antal elever med bättre resultat i eftertestet	Största framsteg (enligt antal rätt svar i förtest-eftertest)
Årskurs 3	59	54	32-53
			37-52
Årskurs 4	70	62	43-58
			40-53

Källa:

Elwér, Å., Fridolfsson, I., Samuelsson S., Wiklund, C. (2016). *LäSt Test i läsförståelse, läsning och stavning för åk 1-6Handledning*. Stockholm. Hogrefe Psykologiförlaget AB

I

Ett nytt mysterium?

Kajsa rös till och stoppade in boken med spökhistorier i skrivbordslådan. Bäst att inte läsa sånt när man var ensam hemma. Hon tuggade fundersamt på sin blyertspenna medan hon bläddrade i sitt detektivhäfte.

Det hade gått många veckor sedan hon löste sitt förra mysterium och hjälpte grannarna att hitta den försvunna hamstern, som antagligen hade tagit sig ut i det saftiga sommargräset genom ett öppet källarfönster. Men hon hade haft mycket annat att göra under lovet. Och ingen hade meddelat henne om några mystiskt försvunna saker på sista tiden.

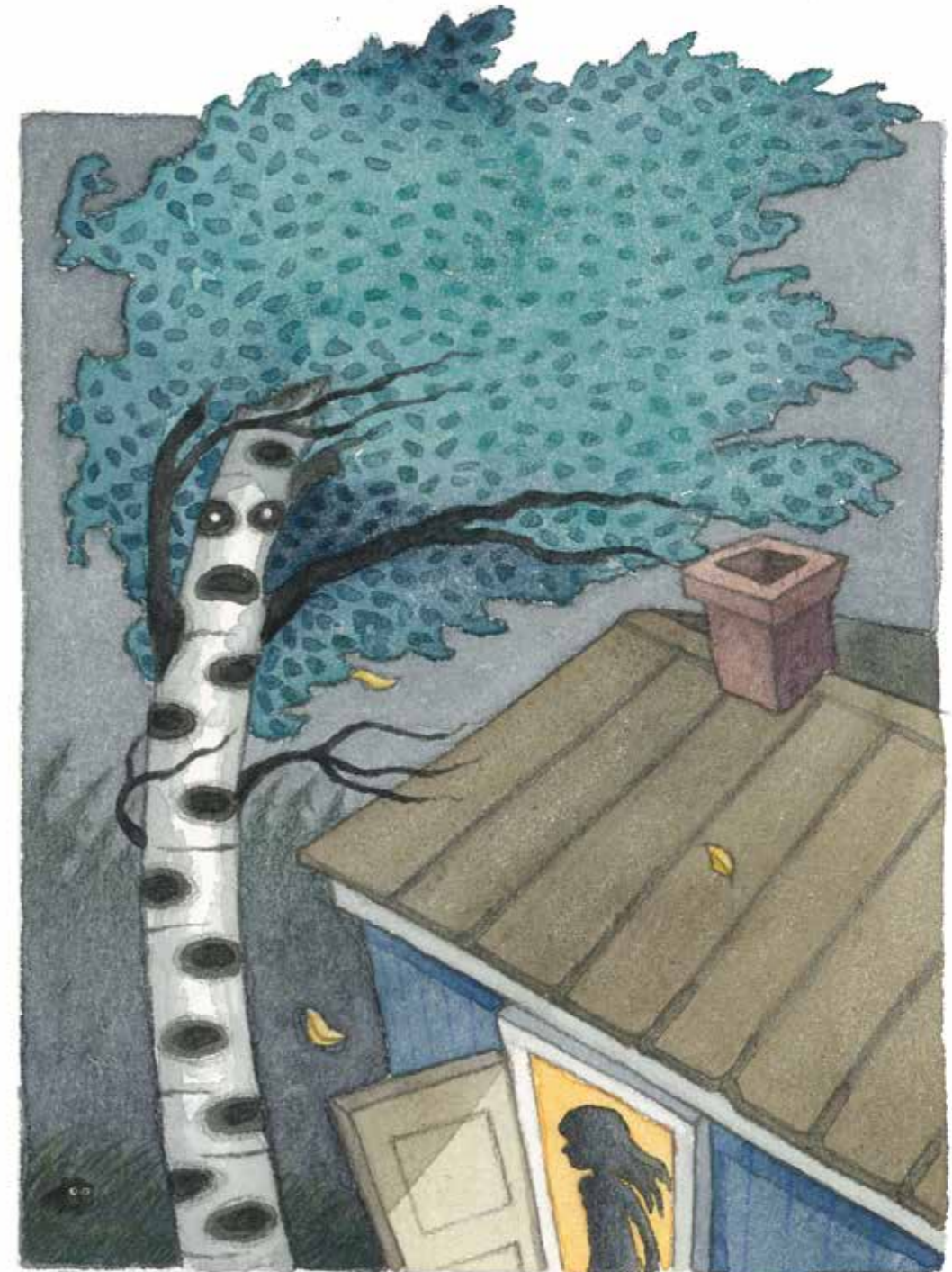
Utanför fönstret var himlen mulen och granarna vajade vilt i vinden. Konstigt att det hade blåst upp så mycket under den korta stund hon suttit och läst om vita damer på mörka vindar och döda barn som grät på kyrkogårdar.

Kajsa tog detektivhäftet, stack pennan bakom örat, gick ut i den mörka farstun och gläntade på ytterdörren. Vinden som trängde in i huset var underligt kall. Bäst att ändå gå ut och undersöka saken.

I samma stund som hon tog ett steg ut på trappan kom någonting litet och brunt flygande och träffade hennes kind. Det var ett torrt löv. Hon tog det, lade det mellan sidorna i detektivhäftet och tittade upp mot den stora björken på gården. Nu var sommaren definitivt över.

Plötsligt hörde hon ett pip och ryckte till. Vad var det? Ljudet kom från marken bredvid trappan. Kajsa satte sig på huk och böjde undan en vissnande grästuva.

– Nej men, vad gör du här? sa hon och lyfte upp den darrande hamstern i sin famn. Hur i hela världen har du lyckats rymma igen, din lilla buse? Nu går vi in i värmen och äter lite gurka, det är nog godare än torrt höstgräs. Och så ringer vi till din matte.

2

Den talande hunden

Mina damer och herrar,

Jag vill börja med att tacka för att ni har bjudit in mig till den här konferensen för att berätta om mig själv och mitt arbete som läshund.

Jag bor i ett gammalt och väldoftande hus på landet tillsammans med min matte. Hon är författare. När hon skriver brukar jag ligga på golvet bredvid skrivbordet och slumra till knattret från datorns tangenter. Ibland vänder hon sig om och läser högt vad hon har skrivit för mig. Om texten är bra ligger jag kvar och spetsar öronen. Om den är tråkig reser jag mig och går ut ur rummet. Min matte tar inte illa upp för det. Vi tänker likadant om litteraturen.

En gång i veckan går vi till biblioteket. Då har jag halsbandet med brickan där det står att jag är skolad till läshund. Där får jag ligga på en röd- och grönrandig matta och lyssna när en massa barn läser högt för mig. Ofta krasar de mig på magen och så får jag ju höra många spännande berättelser. Det tycker jag om. När vi kommer hem ger min matte mig en extra stor bit leverpastej som lön för mitt arbete.

Jag kan rekommendera arbetet som läshund. Det passar också för katter – och eventuellt för kossor. Men de får antagligen inte komma in på biblioteket. Tyvärr.

Tack för att ni har lyssnat. Voff!

3

Tandproblem

Hej!

Som du kanske minns tappade jag en av mina mjölkänder i torsdags. Den hade varit lös ganska länge och till slut dinglade den bara i en liten skinnslamsa. Det såg ganska äckligt ut. Min pappa tyckte att jag skulle rycka ut den, men jag ville inte göra det. Jag gillar inte när det smakar blod i munnen.

Till slut lossnade tanden i alla fall. Den blev kvar i fruktköttet när jag bet i ett av de där röda äpplena som man kan plocka i vår trädgård. Kanske du har sett det stora trädet som står bredvid vedlidret när du har hälsat på hos oss?

Först tänkte jag att det var tur att jag inte svalde tanden, för då hade jag inte kunnat lägga den under kudden. Och då hade jag ju inte fått någon peng av dig, tandfen.

Men nu har jag ändrat mig. Min kompis Micke säger att om man lägger en tand i ett glas Coca-Cola över natten så har den frätts sönder och är försvunnen på morgonen. Därför skulle jag vilja ha tillbaka min tand, så att vi kan testa om det är sant.

Var förvarar du förresten alla tänder som du samlar in av barnen? Ligger de bara i en hög någonstans, eller ordnar du dem i askar med namn och datum på?

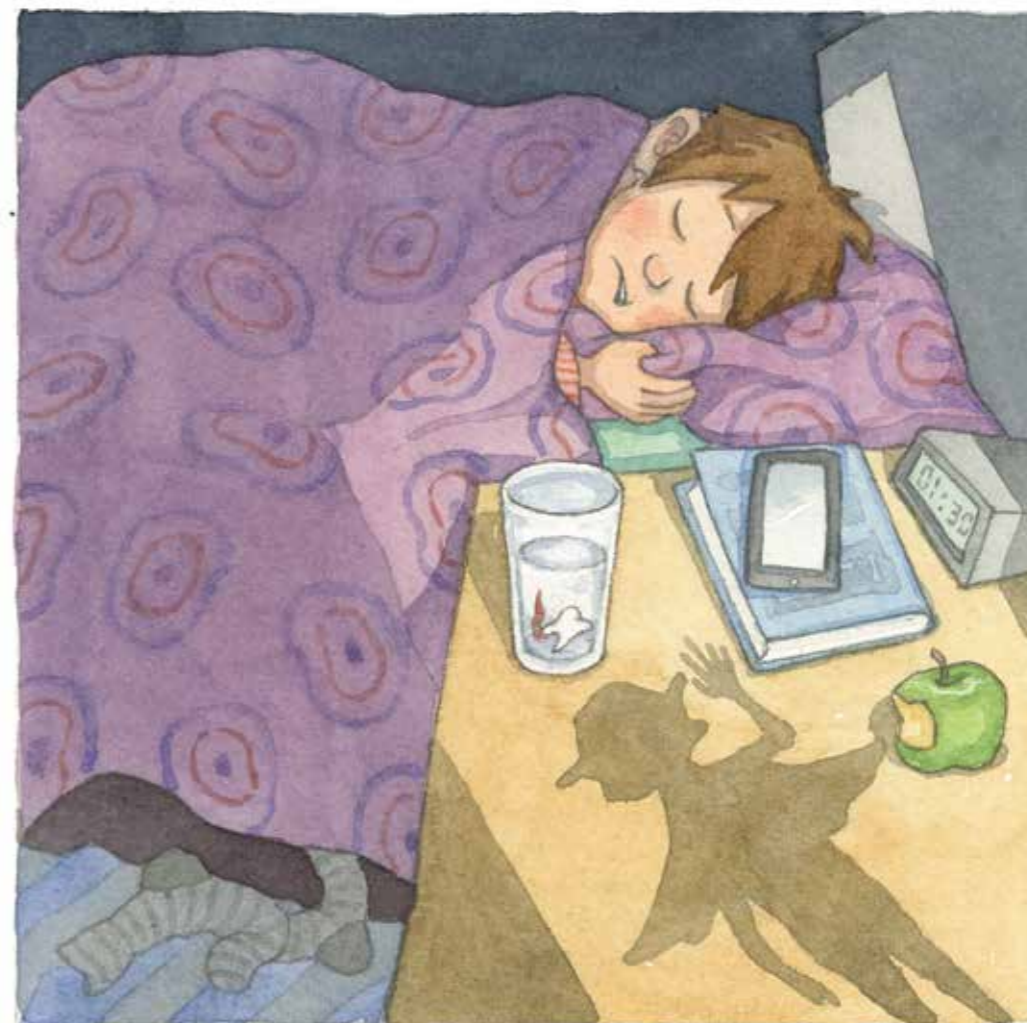
Pengen har jag kvar. Så om jag lägger den under kudden kan du väl ta den och lägga tillbaka tanden? Det gör inget om jag skulle råka få någon annans tand, men helst vill jag ha min egen.

Det här borde hända i natt, för i morgon ska jag sova över hos Micke och hans mamma har redan köpt Coca-Cola. Hoppas det passar dig.

Tycker du om äpplen? Det ligger många i gräset under äppelträdet, så det är bara att ta för sig.

Tack på förhand.

Hälsningar från Anton

4

Det gröna pillret

När jag vaknade på morgonen tog jag fjärrkontrollen från nattduksbordet och knäppte på tv-nyheterna. Min granne i sängen bredvid snarkade så att jag inte kunde höra vad nyhetsuppläsaren sa, men jag förstod att det hade hänt hemska saker under natten.

Rånare, inbrottstjuvar, kidnappare och andra skurkar hade ställt till med problem på olika håll. Och polisen hängde inte med i svängarna, som vanligt.

Jag suckade och försökte stiga upp för att öppna ett fönster och släppa in lite frisk luft. Just då kom sköterskan in i rummet.

– Ligg kvar i sängen, sa hon. Doktorn har sagt att du måste spara dina krafter.

– Löjligt, muttrade jag och vände mig mot väggen.

– Ingen människa som har fyllt hundratjugo år kan vara lika stark som i ungdomen, fortsatte sköterskan och klappade mig på axeln. Inte ens du.

När hon hade gått låg jag och tittade ut genom fönstret. Jag drömde om känslan när lungorna fylls av sval luft, vinden viner kring öronen och man är alldeles fri.

Jag kastade en blick mot klädskalet där de hade låst in min mantel och suckade.

Sen måste jag ha slumrat till, för plötsligt stod han där bredvid sängen: Kent, mitt fantastiska barnbarnsbarn. Den svarta manteln fladdrade kring hans smala pojkkropp.

– Gammelfarfar, sa han. Pappa har skickat mig. Vi behöver din hjälp och det är bråttom.

Förvirrad satte jag mig upp.

– Hur ... började jag, men Kent avbröt mig och sträckte fram sin hand.

I hans handflata låg ett grönt piller.

– Hälsningar från laboratoriet. Det här ger dig tillbaka dina superkrafter i 24 timmar.

Jag tvekade inte utan tog genast det gröna pillret och svalde det. Kent riktade en röd laserstråle mot skåpdörren som genast flög upp. Jag kände styrkan återvända.

En minut senare hade jag slängt manteln över axlarna och ställt mig bredvid Kent framför det öppna fönstret.

– Vad är det som händer? mumlade min granne oroligt.

– Du kan sova lugnt, sa jag, tog ett djupt andetag och kastade mig över fönsterkarmen och ut i den kyliga luften.

Ett ögonblick senare flög Kent upp bredvid mig. Nu skulle skurkarna få se på annat!

5

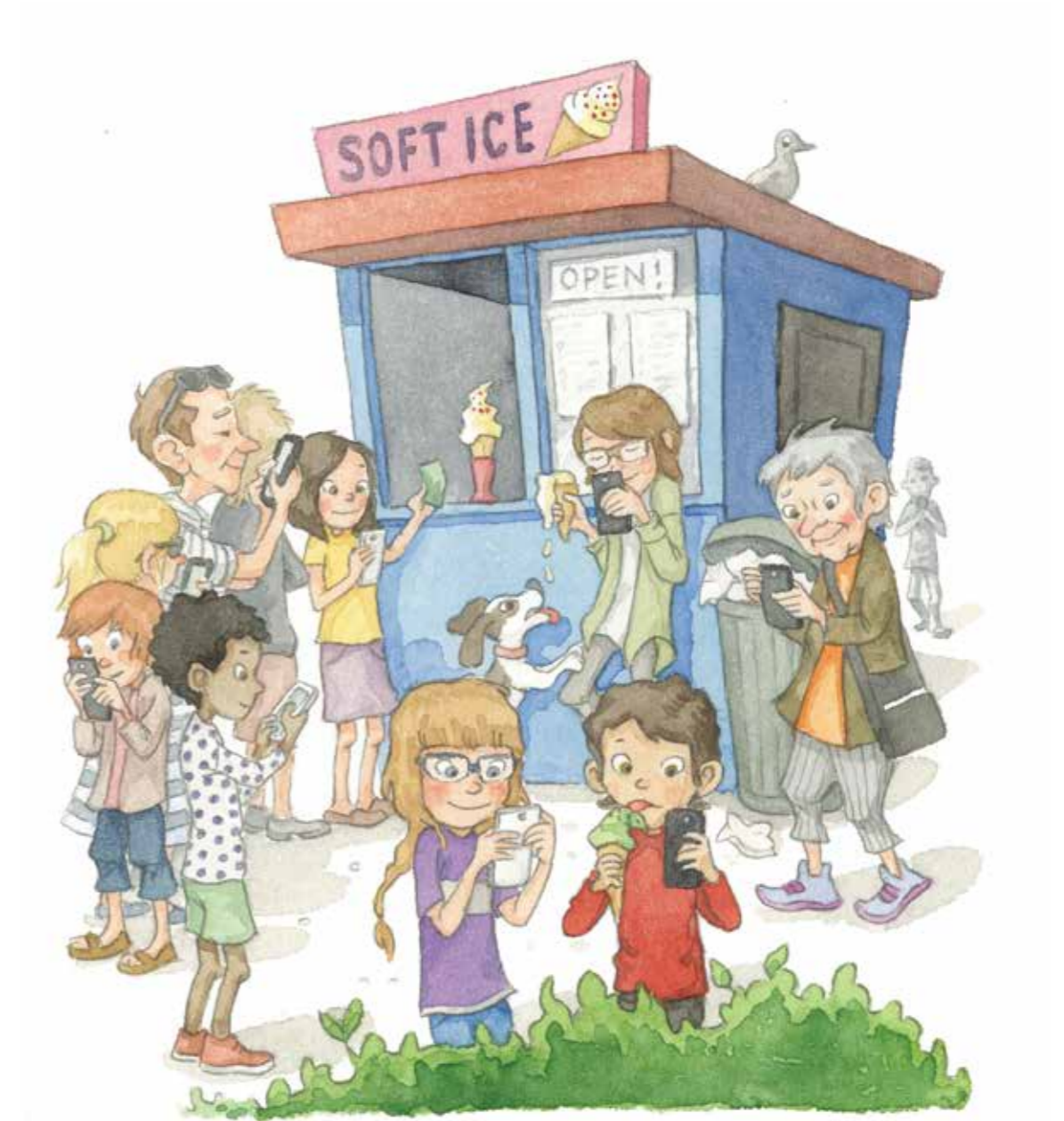
Glasskiosken som räddades

Tom Soft i staden Hill i USA är ägare till en glasskiosk. På grund av sina problem med hälsan och allt färre kunder har Tom varit tvungen att hålla kiosken stängd under vissa perioder. Han har till och med funderat på att sluta sälja glass helt och hållet.

Men under sommaren 2016 har kiosken plötsligt fått flera kunder än någonsin tidigare och Tom har kunnat anställa extra personal.

Allt beror på det populära mobiltelefonspelet Pokémon Go. Nära glasskiosken ligger nämligen flera Pokéstops. Det är platser där man kan samla poäng och utrustning som man har nytta av i spelet.

Under sommaren har hundratals spelare tagit en paus i jakten på de små Pokémonfigurerna för att svalka sig med en glass från Toms kiosk. Han säger att han älskar spelet och att det känns som om han hade vunnit högsta vinsten i Pokémonlotteriet.

6

Råttan i pizzen

Har du hört historien om råttan i pizzen?

Det var min kusins kompis som var med om det här. Han var nämligen på en pizzeria i Stockholm. Och när han åt sin pizza var det någonting hårt som fastnade mellan hans tänder. Samma natt fick han en fruktansvärd tandvärk och åkte till sjukhuset. Där upptäckte läkarna att det som gjorde så ont var en klo från en råtta! Man beslöt sig för att undersöka pizzerian och märkte att där fanns en dörr som ägaren inte ville låsa upp. När poliserna kom och bröt upp dörren hittade de femtio döda råttor som hängde inne i rummet!

Funderar du på om du alls vågar gå ut och äta pizza efter att ha hört den här hemska historien? Du kan vara lugn. Historien om råttan i pizzen är en så kallad vandringssägen. Det är en sorts obehagliga berättelser som vandrar från person till person och från land till land. Ibland står de till och med i tidningen.

När man berättar en vandringssägen hör det till att man säger att en bekant till någon man känner har varit med om händelserna på riktigt. Men det är alltså inte sant att en pizzeria i Stockholm har serverat pizzor med råttkött på.

7

Låtsaskompisar

Forskare har kommit fram till att ungefär hälften av alla barn någon gång har haft en låtsaskompis. Det kan vara en osynlig figur som barnet har hittat på, till exempel ett jämnårigt barn, ett djur eller kanske en drake. Ett gosedjur som barnet låtsas att är levande räknas också som en låtsaskompis.

Låtsaskompisarna kan dyka upp redan när ett barn är två år gammalt och var femte tioåring har fortfarande en låtsaskompis. När man blir lite äldre vill man ofta hålla sin låtsaskompis hemlig.

Däremot det är vanligt att yngre barn berättar för andra människor om vad den osynliga vännen har sagt och gjort. De kanske vill att man ska duka med en egen tallrik åt honom eller henne vid middagsbordet. Då är det viktigt att de vuxna går med i leken och inte skrattar eller blir irriterade över barnets fantasier, säger forskarna.

Låtsaskompisar är bra att ha. Man kan skylla på dem om man har gjort hyss. Och så kan de hjälpa en att våga göra skrämmande saker, till exempel när man ska uppträda för en publik.

Ibland är det extra roligt att leka med låtsaskompisen, för då får man bestämma allt själv. Så tycker också pojken Alfons Åberg i författaren Gunilla Bergströms bilderböcker. Hans osynliga vän heter Mållgan och är en av de mest kända låtsaskompisarna i litteraturen.

8

Den lilla tjuven

I de tropiska skogarna i Kina levde för 125 miljoner år sedan en av de allra minsta dinosaurierna. Den har fått namnet Microraptor, vilket betyder "liten tjuv".

Den lilla dinosaurien var köttätare och jagade sina byten både i skogen och i vattnet. Ödlor, mindre däggdjur och fisk var troligen dess viktigaste föda.

Microraptor var 40-80 cm lång och vägde under ett kilo. Den hade fyra vingar som var täckta med mörka fjädrar, men man vet inte om den faktiskt kunde flyga eller om den bara gled i luften mellan träden.

Forskarna tror att nutidens fåglar härstammar från de så kallade fågeldinosaurierna, en grupp som också Microraptor hör till.

LÄSFÖRSTÅELSESTRATEGIER OCH STRATEGISYMBOLER

Eftersom vi använde nya, finlandssvenska texter med finlandssvenska illustrationer i projektet ville vi också inom referensgruppen göra helt egna symboler för läsförståelsestrategierna. För detta uppdrag engagerade vi den illustratör som hade gjort illustrationer till texterna, Margareta Sandin.

Referensgruppen för projektet ville först att alla symboler skulle ha samma färg för att skapa en enhetlig ram. Därför är första versionerna av symbolerna alla gröna. Vi ville också att symbolerna skulle kunna användas för elever i olika åldersgrupper och att symbolerna inte skulle vara definierade som flicka eller pojke.

Vid diskussion med projektlärarna gav några av dem återkopplingen att det här innebar problem för vissa elever. Symbolerna liknade varandra i alltför hög grad och därför fanns det risk för att eleverna kunde blanda ihop strategisymbolerna. Därför finns nu strategierna i olika färger, för de som behöver se en större skillnad.

Dessutom önskade lärarna att symbolerna för att aktivera förkunskaper och att sammanfatta skulle ändra. Därför är de olika versionerna för dessa strategier inte enbart av olika färg utan har också olika motiv. Eftersom det också fanns lärare som tyckte om de enhetliga symbolerna bifogas båda versionerna. Dessutom finns symbolerna i form av tuschteckningar för den som hellre vill göra dem ännu mer personliga.

ATT FÖRUTSPÅ OCH AKTIVERA FÖRKUNSKAPER, DVS MINNAS DET MAN KAN SEN TIDIGARE

Den första strategin går ut på att förutspå och ställa hypoteser om texten. Genom att läsa och fundera kring rubrik, se på bilder, bildtexter och fundera kring textgenre och texttyp gör eleven en förutsägelse vad texten kommer att handla om. Denna strategi används innan, under och efter läsningen.

Vid läsning av berättande texter handlar förutsägelse om vad som kommer att hända senare i berättelsen. Vid läsning av faktatexter handlar förutsägelse om att utifrån sin egen kunskap om ämnet förutsäga vad texten kommer att säga och då kan vi behöva använda tilläggsstrategin, att titta bakåt, fundera var vi läst om det här tidigare, vad vi vet om det sen förr. I referensgruppen tyckte vi att man blickar framåt när man förutspår men mera blickar bakåt när man aktiverar förkunskaper. Därför finns två olika symboler för detta men ni avgör själva om dessa behövs.

REDA UT OCH HITTA NYA ORD

Ordstrategin går ut på att reda ut oklarheter, nya ord och uttryck. OBS! Använd helst inte begreppet svåra ord utan istället nya, spännande, intressanta, obekanta ord. Strategin används under läsningen och innebär att läsaren läser om ordet/läser om meningen/läser om stycket för att få ordet i ett sammanhang.

Eleverna funderar tillsammans om någon vet vad ordet betyder eller kan gissa vad det betyder. Läraren eller någon vuxen kan hjälpa om det behövs eller så kan någon elev slå upp ordet eller googla fram betydelsen.

Här är det viktigt att eleverna tillsammans försöker lista ut vad ordet eller uttrycket har för betydelse. Läraren är så långt som möjligt enbart en handledare som stöder eleverna i deras funderingar. Innan eleverna klarar av att härleda ett ords betydelse på egen hand är det skäl att undervisa i hur man kan gå tillväga. Man kan till exempel fundera på om ordet

- liknar ett ord på svenska eller ett annat språk som läsaren redan kan
- är sammansatt av flera ord
- är ett substantiv, ett adjektiv, ett verb

STÄLLA FRÅGOR

Frågestrategin går ut på att ställa frågor om texten till sina kompisar. Frågorna kan vara sådana att man hittar svar direkt i texten eller sådana som kräver att läsaren kan dra egna slutsatser. Detta brukar kallas för att göra inferenser, att läsa mellan raderna. Strategin används under och efter läsningen. Viktigt att uppmana eleverna att faktiskt också ställa frågor med svar direkt från texten! När man först börjar arbeta med lässtrategier är det viktigt att eleverna övar sig att ställa frågor där svaret direkt finns i texten, antingen så att de direkt kan peka på svaret eller så att de behöver kombinera fakta från olika delar av texten för att komma på svaret.

SAMMANFATTA

Den sista strategin går ut på att eleverna sammanfattar det viktigaste i texten. Denna strategi används efter läsningen och är extra viktig vid läsning för att lära. Om texten har en handling där tidsföljden är viktig, kan eleverna använda orden först, sen och sist när de ska sammanfatta. Om texten är sådan att där ingår ett antal detaljer men ordningsföljden är av underordnad betydelse, kan var och en av eleverna säga en detalj, ett skeende som de kommer ihåg. När var och en berättat sin detalj, hjälps alla åt att föra ihop detaljerna till en helhet.

LÄRARHANDLEDNING

HUR KAN NI JOBBA MED TEXTERNA I KLASSEN?

Ni får här allmänna råd utgående från det projekt vi genomfört. Det är ändå viktigt att fundera i vilken utsträckning ni lyckas knyta an arbetet med läsförståelsestrategier till det vanliga arbetet i klassen.

Katarina von Numers-Ekman har skrivit åtta texter för projektet. De fyra första texterna är helt fiktiva medan de resterande texterna kan ses som ett första steg mot faktatexter. Till alla texter finns en illustration. Ni avgör själva om och när ni i använder illustrationen. För några elever kan en illustration vara viktigare än själva texten. Illustrationerna kan också ge upphov till många diskussioner om tolkning av bilder och även fungera som underlag för skrivning.

Enligt de ursprungliga instruktionerna för reciprok undervisning ska man klippa sönder texterna för att kunna arbeta med dem i segment. Nutida teknik har gjort detta betydligt lättare genom dokumentkamera, datorer, läsplattor mm. I det praktiska arbetet bör läraren fundera vilka tekniska lösningar man har möjlighet till i klassen och framför allt i mindre grupper.

För många elever kan det vara en fördel om strategisymbolerna finns tillgängliga i klassen så att de kan se eller hålla i symbolkorten. Därför rekommenderar jag att ni skriver ut och laminerar åtminstone så pass många att de grupper som vill ha symbolerna med i textsamtalen har tillgång till dem.

Några elever kan ha problem med att ställa frågor. De är vana att svara på frågor men inte att ställa frågor. Då kan det, som en tillfällig hjälp, vara bra om de får ha frågeord synliga framför sig när de kommit till denna strategi. Därför finns det ett underlag med de vanligaste frågeorden inne i pratbubblor. Använd dem om de behövs och i den omfattning som de fungerar för eleverna, plocka bort dem när de inte längre behövs. Ni kan självklart även göra egna frågeord.

Under textsamtalen är det en fördel om eleverna är placerade så att de har ögonkontakt med de andra i gruppen. Gruppsammansättningen kan också variera från ett samtal till ett annat. I vissa fall kan homogena grupper fungera väldigt bra och i andra passar det bättre med heterogen gruppsammansättning. Experimentera och testa dig fram hur det passar bäst för dina elever!

I början av samtalen kan det vara bra att repetera alla strategierna och strategikorten. Vad signalerar korten? Hur kan vi tänka? Det här fortsätter du med så länge som det behövs. För några kanske det inte behövs alls men för andra kan det behövas länge.

ALLMÄNT OM FÖRSTA SAMTALET

1. Läs själv texten grundligt så att du vet vad den handlar om, vilka ord och begrepp som kan vara nya för eleverna och vad som är centralt i själva texten.

2. Dela upp texten i mindre delar/helheter som ni sedan behandlar var del skilt för sig.

3. Fundera om du vill använda dig av illustrationen och när du i så fall tar fram den. Vissa elever har stor nytta av att se på illustrationerna och andra åter kan bli störda. Men det är viktigt för alla elever att lära sig tolka och läsa bilder. Det kan i sig vara en helt egen frågeställning att fundera hur illustratören har tänkt. Ville hen ge dig svar eller lämna utrymme för tolkningar? Hur har hen gjort sina val?

4. Visa strategikortet för att förutspå och diskutera vad symbolen kan innebära. Fundera också vad ordet spå har för betydelse. Finns det yrkesgrupper som har som uppgift att göra en form av spådomar (meteorologen)? Är det verkligen spådomar eller grundar meteorologen sina spådomar på något? Hur gör man en spådom? Använd gärna olika lösryckte rubriker och bilder från tidningar för att få igång tankarna kring att förutspå. Vad kan en artikel handla om med en sådan rubrik eller bild?

5. Visa nu upp fliken med rubrik och/eller illustration. Visa symbolen för förutspå och be eleverna förutspå vad som kommer att hända i texten. Om ingen har något förslag så modellerar du själv hur man kan tänka. Du tänker högt och formulerar flera olika förslag som kanske inspirerar eleverna att själva komma med förslag. Dina förslag får gärna vara riktigt kreativa och oväntade. Ge positiva kommentarer till elevernas förslag! Öppna för möjligheter. "Det var ett intressant förslag/en intressant tanke! Det blir spännande att se om det faktiskt är så".

6. Om rubriken eller texten är sådan att du vet att eleverna/någon av eleverna har läst något liknade eller kan något om det här sedan tidigare så plockar du fram kortet där ni funderar om ni läst något sådant tidigare/vet något om det här sen förr. Det här passar t.ex. vid faktatexter där du vill få eleverna att aktivera sina förkunskaper/komma ihåg sådant de lärt sig tidigare.

7. Efter detta läser någon av eleverna eller du själv första textstrimlan. Om en elev läser så är det bra om du upprepar för att det inte ska finnas någon risk för felläsning. Fråga sedan hur det nu hörs här stämmer ihop med spådomarna. Var fortfarande positiv och accepterande och öppna för möjligheter.

8. Ta sedan fram symbolen för reda ut/nya ord. Fråga om någon hittar nya, spännande, intressanta ord, uttryck eller meningar i texten.

Var också här positiv till det som eleverna lyfter upp. På det sättet kan du skapa en tillåtande atmosfär som belönar den som hittar nya ord. Var mån om att inte använda uttrycket svåra ord. Diskutera ordet tillsammans i gruppen. Finns det ledtrådar som visar vad det kan vara frågan om? Kan ordet härledas någonstans ifrån? Ge inte en förklaring förrän ni uttömt alla möjligheter att komma på betydelsen på annat sätt. Om eleverna inte hittar nya ord modellerar du själv även här. Välj något ord eller uttryck som du resonerar kring, kanske härleder utgående från delar i ordet eller placerar in i en annan mening.

9. Nu är det dags för symbolen för frågor. Kan någon ställa en fråga där man hittar svar i den aktuella textstrimlan? Du kan, vid behov, ha frågeorden framme på tavlan eller på datorn, så att eleverna får hjälp med hur man bildar en fråga. Den som ställer frågan avgör också om de svar som andra ger är korrekta eller felaktiga. Om det verkar som om frågan är så pass svår att det blir problem att komma på svaret kan frågeställaren säga en ledtråd. Även här behöver du som lärare vara beredd att modellera för att locka fram elevernas frågor.

10. Arbeta igenom alla textstrimlor på samma sätt. När ni gått igenom hela texten plockar du fram symbolen för sammanfattning. Be eleverna berätta med egna ord vad texten handlar om. Som hjälp kan ni använda uttrycken först – sen – sist. Vad hände först? Vad hände sen? Vad hände sist? Lärarens stöd och ibland även modellering är viktig.

11. Efter detta första textsamtal övergår ni till att eleverna jobbar i grupper där de stegvis klarar av att hålla i samtalet utan lärarens hjälp. Eleverna turas om att ha ansvar för samtalet. Målsättningen är att eleverna klarar av ett strukturerat textsamtal på egen hand men här är det stor skillnad mellan olika elevgrupper. För några går det här snabbt och nästan automatiskt medan andra elever behöver en lång tid med stöd från en vuxen för att bli säkra i sina roller.

OM DU SOM LÄRARE HÅLLER I SAMTAL ÄVEN LÄNGRE FRAM KAN DU GÖRA SÅ HÄR:

1. Ta upp första textdelen och fråga om någon vill läsa texten högt. Om ingen elev vill läsa så läser du själv.

2. Vad kommer nu att hända? Stämmer det vi trodde?

3. Finns det här något nytt och/eller spännande ord som vi inte har hört tidigare? Har något nåt förslag eller någon tanke om vad det kan betyda? Låt eleverna komma med förslag.

4. Säg till eleverna: Nu när ni vet vad allt betyder så ska ni få ställa frågor om den här textdelen till varandra. Använd gärna frågekorten! Ni väljer vem som svarar. Sen ska ni också fundera om ni är nöjda med svaret. Om ni inte är nöjda så låter ni frågan gå vidare till en annan elev.

OBS för läraren! Här kan ni träna olika frågetyper. Det är viktigt att eleverna ställer både enklare frågor där man hittar svaret direkt i texten och svårare frågor, som kräver mera funderingar. Led även in eleverna på inferensfrågor, frågor som kräver att svararen läser ”mellan raderna” och gör kopplingar mellan texten och sin egen tidigare erfarenhet.

5. Fortsätt på samma sätt med alla delar. Om det känns naturligt så förutspår ni även i fortsättningen efter alla textdelar men om det känns väldigt märkligt och onaturligt och inte leder till något vettigt så begränsar ni denna strategi till enbart första delen av texten/rubriken/illustrationen.

6. Till sist, när hela texten är klar frågar du om någon kan sammanfatta texten. Använd orden först — sen — sist om det passar med texten. Annars kan eleverna säga en sak var som de kommer ihåg och till sist får någon sammanfatta det som alla kommit ihåg.

OM ELEVERNA JOBBAR MERA SJÄLVSTÄNDIGT I SINA GRUPPER KAN NI GÖRA SÅ HÄR:

1. Nu får ni själva gå igenom texten och alla delar på det sätt som vi övat tidigare. Använd strategikorten och ha gärna frågeorden framme!

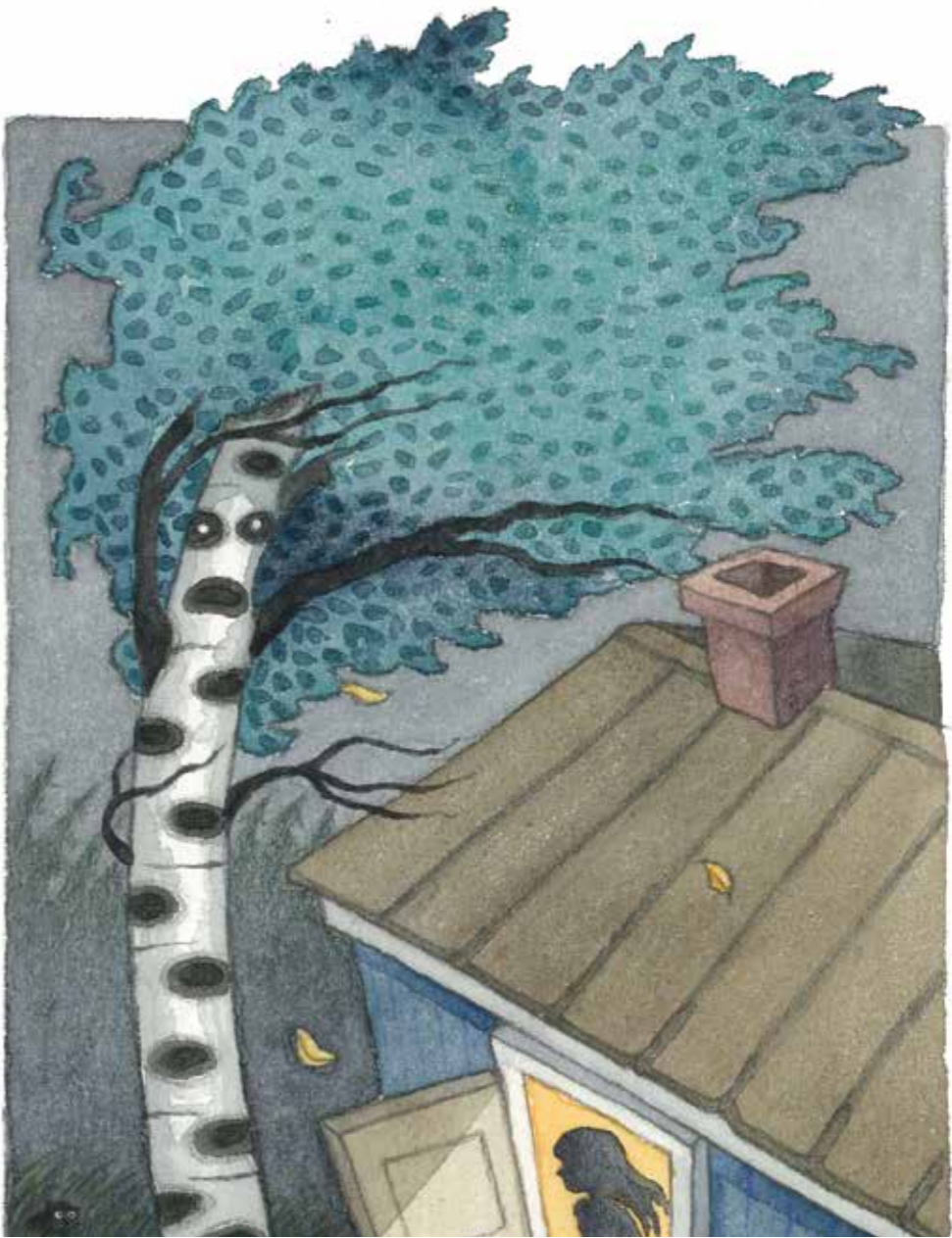
2. Som avslutning sammanfattar alla grupper texten, endera så att alla hör eller så att en vuxen går fram till gruppen och lyssnar på sammanfattningen.

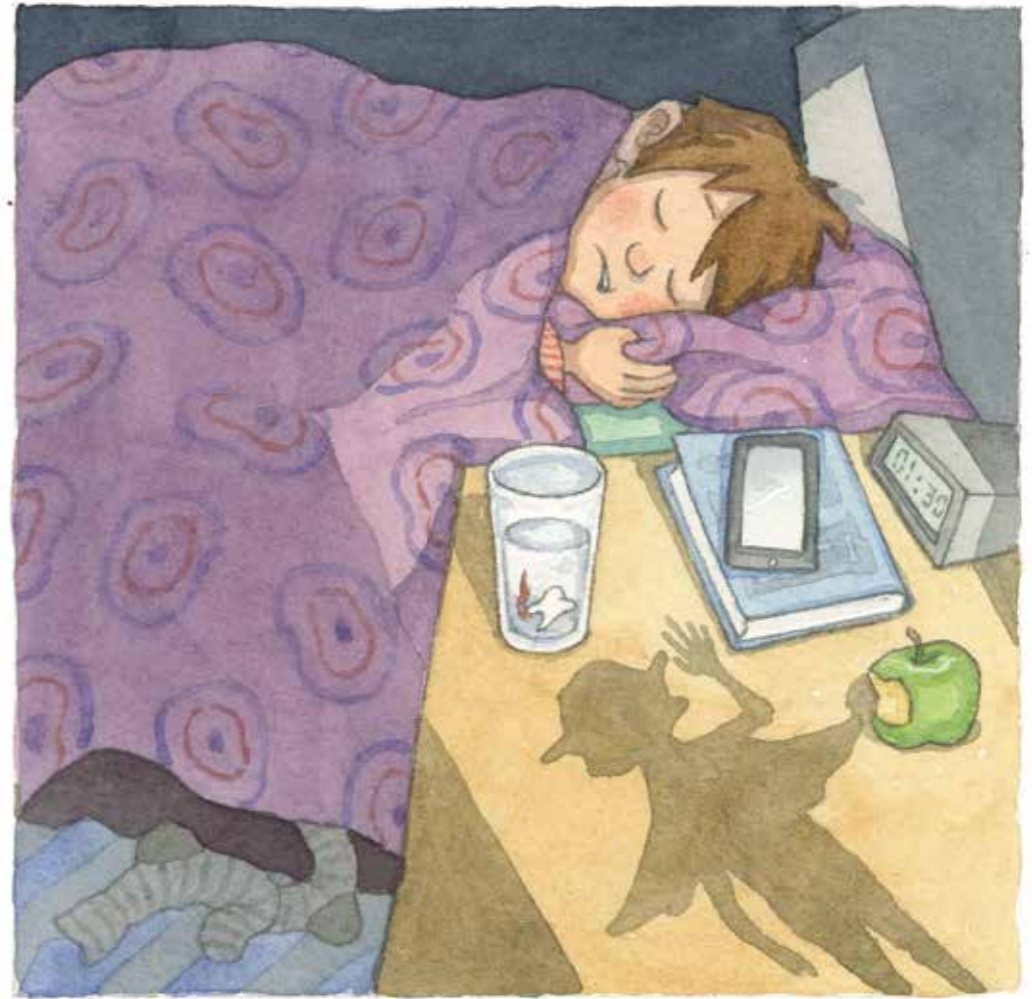
3. Som alternativ kan sammanfattningen göras som en ljudfil, inbandad på dator/pekplatta/telefon eller som en gemensam text eller tankekarta.

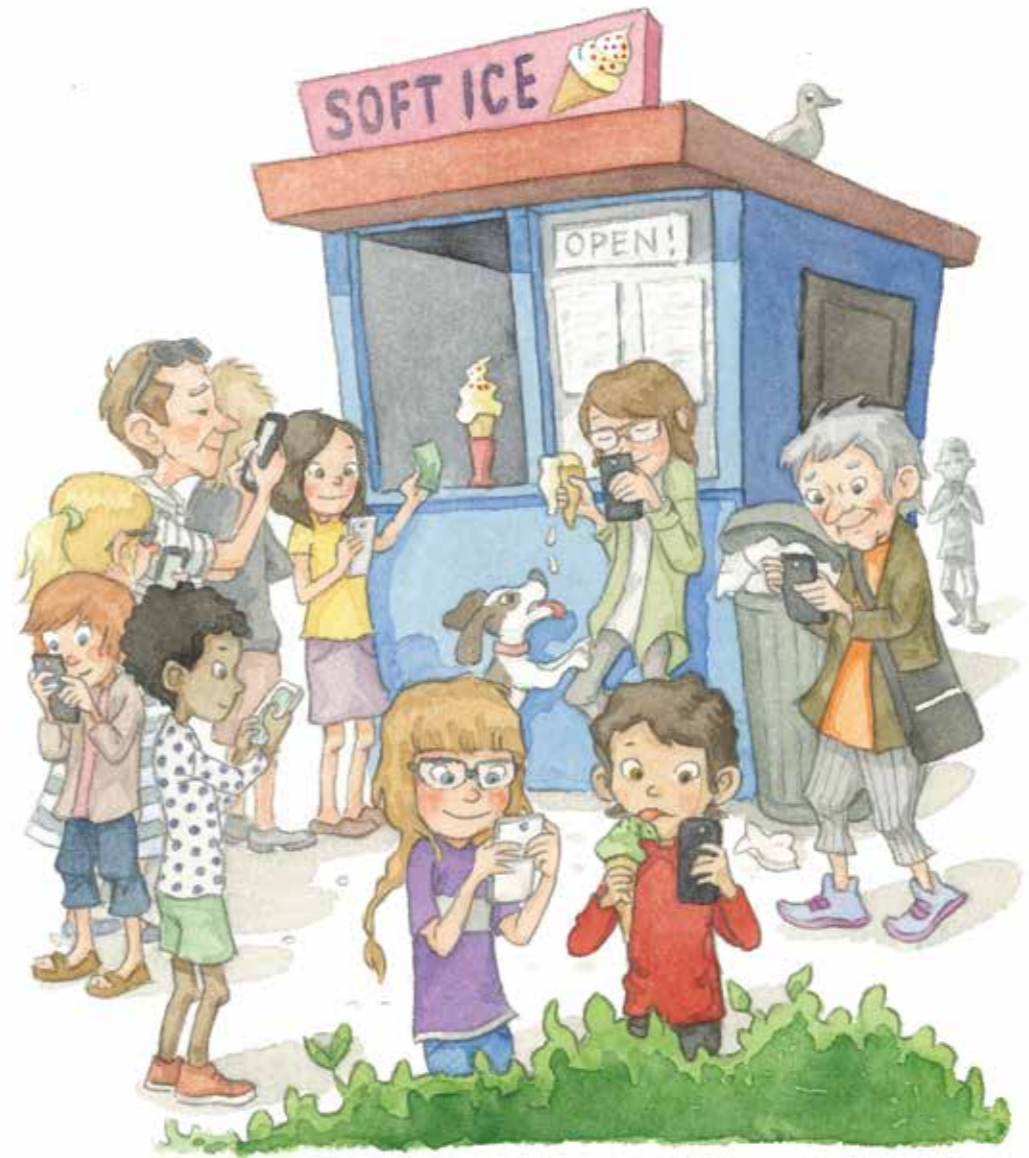
TIPS FRÅN PROJEKTGRUPPERNA

- Fundera på vilken texttyp det handlar om. Är det en nyhetstext eller en fiktiv text? Vad är det som gör att ni tänker så?
- För de elever som var väldigt snabba och behövde uppgifter som gav mera aktivitet gjorde man så i en grupp att eleverna förberedde frågor skriftligt för att sen ställa dem muntligt.
- I en grupp gjorde man så att när eleverna arbetat igenom hela texten valde de ut en av sina frågor och skrev ner den på ett gemensamt papper. Sedan bytte grupperna papper med varandra.
- Nya ord skrevs i ordlistor, på ordkort med betydelsen på baksidan, i tankekartor mm. Här finns många intressanta sätt att använda tekniken som stöd; olika digitala tankekartor, ordlistor, memory för ordförståelse mm.
- Försök härleda orden och notera att ibland kan härledningen leda fel. Exempel: utomordentligt. Om vi delar upp ordet får vi utom och ordentligt. Logiskt sett skulle vi då kunna tro att det betyder att något inte är ordentligt, kanske slarvigt. Visa på att härledning av ord för det mesta kan ge hjälp men hur det ibland även kan gå helt fel.
- Om hela klassen jobbar tillsammans och har tillgång till teknik kan man till exempel göra en Kahoot eller liknande på spådomarna vad texten kommer att handla om. Låt 4–5 elever förutspå, skriv upp deras spådomar och gör en Kahoot. Eleverna får sedan svara vilket alternativ de tror är mest sannolikt. Detta fungerar också alldeles vanligt på tavlan men blir kanske mera motiverande med hjälp av tekniken.
- När ni söker nya ord kan ni leta många olika slag av ord: intressanta, konstiga, häftiga, ologiska, lokala, randiga, doftande, skolord, fritidsord mm.

MATERIAL FRÅN PROJEKTET

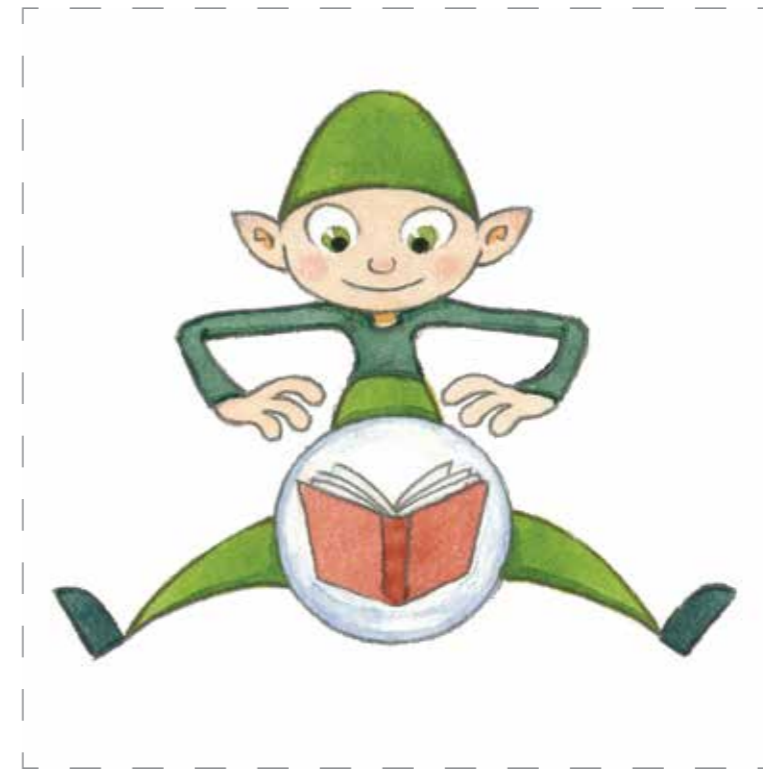

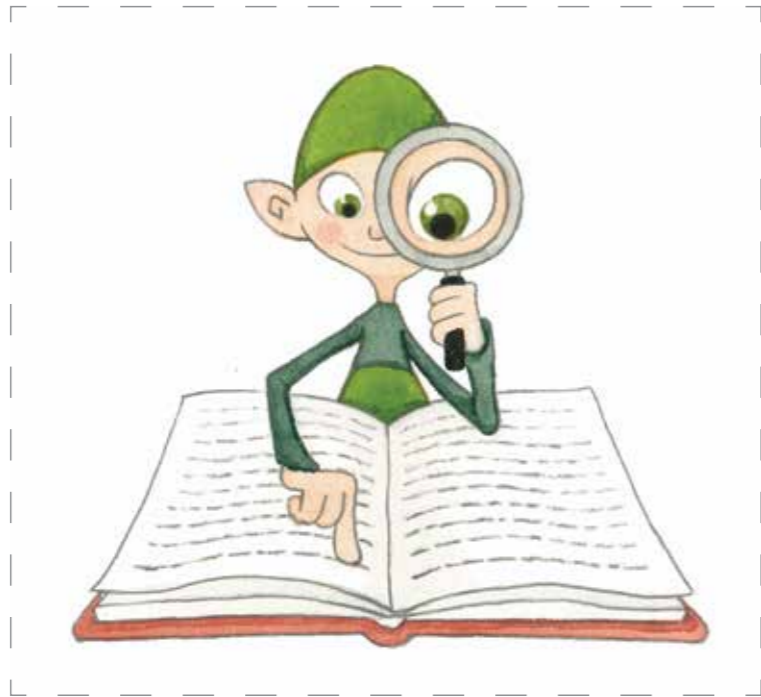

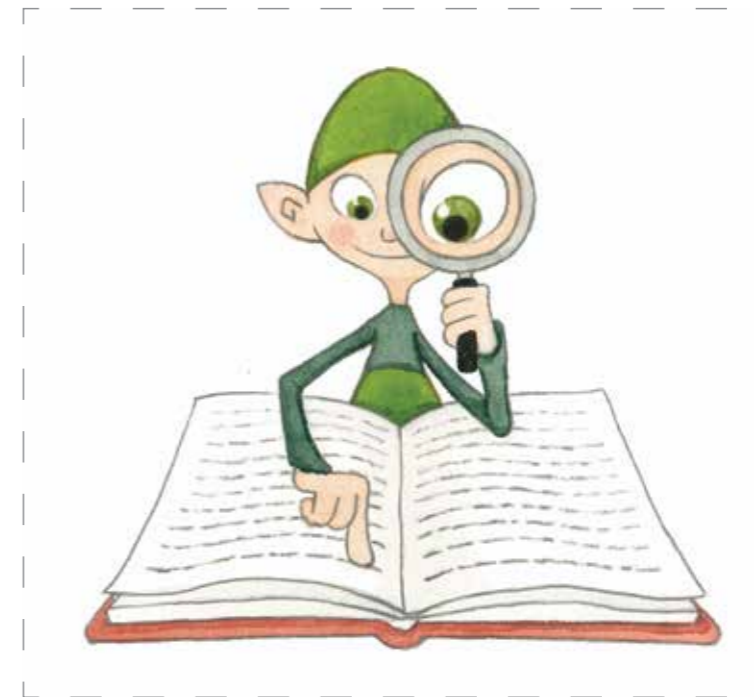

STRATEGISYMBOLER MED ENHETLIG FÄRG

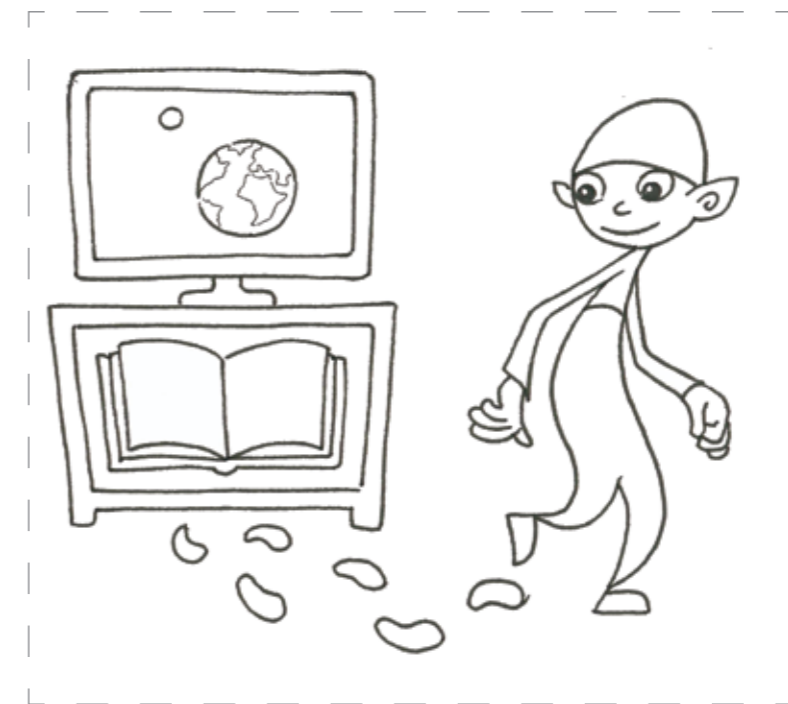
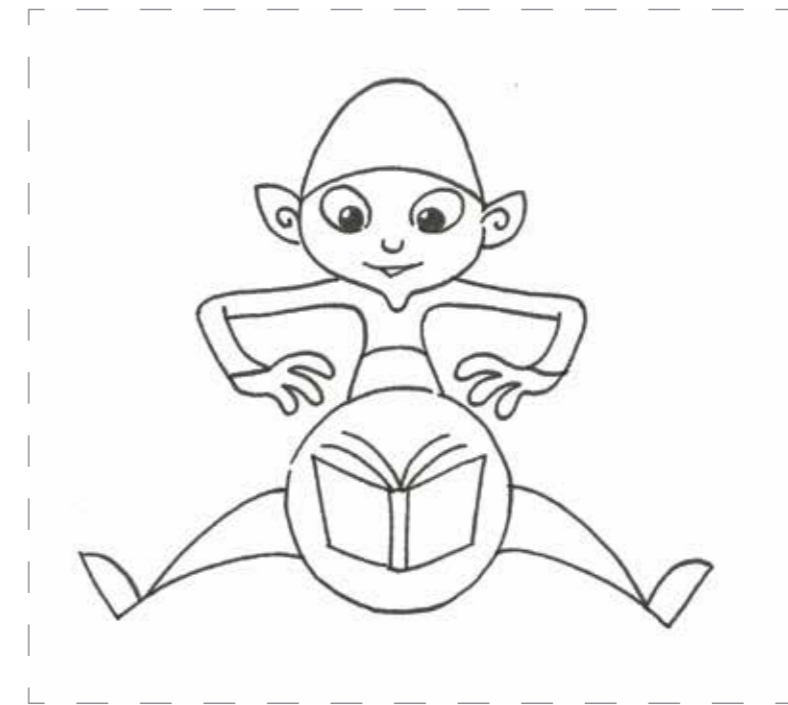

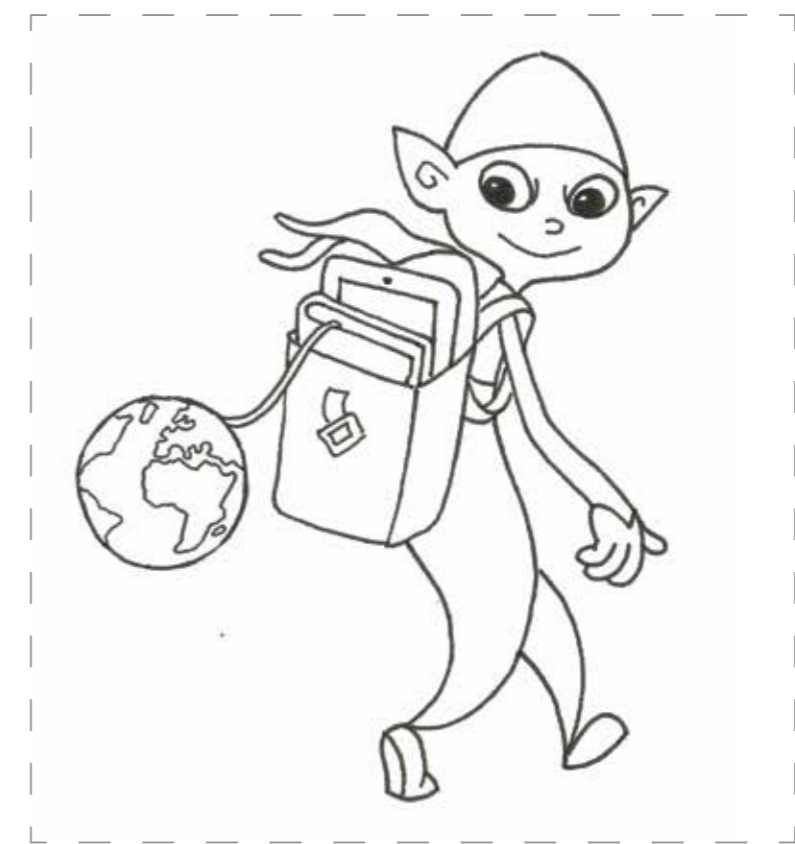

STRATEGISYMBOLER I OLIKA FÄRGER

STRATEGISYMBOLER ATT FÄRGLÄGGA

FRÅGEORD

VAR

VAD

NÄR

VEM

VARFÖR

HUR

HURDAN

VILKA

VILKEN

MODELL FÖR INTERVJUER

Text 1

Tigern och geten jagar ett byte - tillsammans

En liten get sändes till en safaripark i Vladivostok vid Stillahavskusten för att bli ett byte för parkens tiger. Det gick inte helt som förväntat.

I stället har de två djuren nu blivit oskiljaktiga vänner. Det här skriver nyhetsbyrån AFP.

Tigern utfodras ofta med levande djur, men tre dagar efter att geten hade blivit sänd in till tigern, gav djurskötarna upp försöken att få tigern att äta geten.

Nu leker de två djuren tillsammans i snön, och de njuter av att stöda huvudena mot varandra, och de sover även tillsammans.

Safariparken berättar, att tigern nu har börjat lära den lilla geten, hur man jagar ett byte.

Grundtexten ingick i BT (Berlingske Tidende), 10. december 2015

Text 2

Se upp – det kommer ett tåg!

Den första filmen i världen visades år 1895 i Paris av två franska män, Lumière-bröderna. De hade uppfunnit en apparat, som kunde spela upp bilder snabbt efter varandra.

Brödernas film hade varken färger eller ljud, och den visade ett tåg, som körde in på en tåg-perrong.

Det låter ju inte dramatiskt, men människorna på filmvisningen hade aldrig sett något liknande. De trodde, att det kom ett riktigt tåg körande ut ur duken.

Det slutade i rent kaos, folk skrek och gömde sig under stolarna eller flydde.

Weekendavisen, Faktisk, 20. november 2015

INSTRUKTIONER TILL FÖRTEST, TEXT 1

Dela texten i tre delar, enligt exemplet här nedan. Arbeta med en del åt gången. Läraren läser texten högt, ställer frågor och noterar elevens svar.

Tigern och geten jagar ett byte – tillsammans

En liten get sändes till en safaripark i Vladivostok vid Stillahavskusten för att bli ett byte för parkens tiger. Det gick inte helt som förväntat.

.....
I stället har de två djuren nu blivit oskiljaktiga vänner. Det här skriver nyhetsbyrån AFP.

Amur utfodras ofta med levande djur, men tre dagar efter att geten hade blivit sänd in till tigern, gav djurskötarna upp försöken att få tigern att äta geten.

.....
Nu leker de två djuren tillsammans i snön, och de njuter av att stöda huvudena mot varandra, och de sover tillsammans.

Safariparken berättar, att tigern nu har börjat lära den lilla geten, hur man jagar ett byte.

BT, 10. december 2015

INSTRUKTIONER TILL FÖRTEST, TEXT 2

Dela texten i tre delar, enligt exemplet här nedan. Arbeta med en del åt gången. Läraren läser texten högt, ställer frågor och noterar elevens svar.

Se upp – det kommer ett tåg!

Den första filmen i världen visades år 1895 i Paris av två franska män, Lumière-bröderna. De hade uppfunnit en apparat, som kunde spela upp bilder snabbt efter varandra.

.....
Brödernas film hade varken färger eller ljud, och den visade ett tåg, som körde in på en tåg-perrong.

.....
Det låter ju inte dramatiskt, men människorna på filmvisningen hade aldrig sett något liknande. De trodde, att det kom ett riktigt tåg körande ut ur duken. Det slutade i rent kaos, folk skrek och gömde sig under stolarna eller flydde.

Weekendavisen, Faktisk, 20. november 2015

INSTRUKTIONER TILL FÖRTEST, STEG-FÖR-STEG-VÄGLEDNING, TEXT 1

1. "Nu läser jag det första stycket av en text högt för dig. (läs strimla 1)

Vad tror du det kommer att hända?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Vi får höra om, hur geten och tigern hjälper varandra/jagar tillsammans. Djurskötaren kommer på ett eller annat sätt in till tigern och blir uppäten. Geten rymmer, så att den inte blir uppäten)
- Osäkert svar :
(t.ex.: Tigern tycker inte om geten. Geten kommer inte till safariparken)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Geten blir utbytt mot tigern. Jag vet inte.)

2. "Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Varför äter tigern inte upp geten? Hur kan en get jaga, den är ju växtätare?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Vem byter ut tigern/geten? Vad blir tigern/geten utbytt mot? Vem väntar de på?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte.)

3. "Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven pekar på nya ord
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. safaripark, byte, gick inte helt som förväntat
 - Eleven vet vad alla tre orden/uttrycken betyder
 - Eleven vet inte vad betyder

4. "Nu läser jag nästa stycke av den här texten högt för dig. (läs strimla 2)

Vad tror du, det kommer att hända nu?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Tigern och geten blir goda vänner. Till sist äter tigern geten)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Tigern dör av svält. Geten ger sig av.)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte.)

5. "Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Varför äter inte tigern upp geten? Vad får de att äta?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Hur klarar sig geten?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte. Hur vet du det?)

6. "Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven utpekar några ord:
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. oskiljaktiga, nyhetsbyrå, gav upp, fordras
 - Eleven vet var alla fyra orden betyder
 - Eleven vet inte vad betyder

7. "Nu läser jag det sista stycket av en text högt för dig. (läs strimla 3)

Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Hur gjorde tigern när den lärde geten att jaga? Vad jagar de? Vad manne händer, om det kommer en ny get dit in?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Vilken färg har geten? Vad ska tigern lära?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte. Har det faktiskt hänt i verkligheten?)

8. " Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven pekar ut nya ord:
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. safaripark, byte, gick inte helt som förväntat
 - Eleven vet vad alla tre orden betyder
 - Eleven vet inte vad betyder

9. "Nu har du hört hela texten. Kan du berätta för mig, vad den handlade om?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Tydlig struktur – först, sedan, till sist ... , det väsentligaste är med)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Många detaljer är med, rörig struktur)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Mycket summariskt – t.ex. den handlar om en tiger och en get, som blivit vänner. Jag vet inte.)

INSTRUKTIONER TILL FÖRTEST, STEG-FÖR-STEG-VÄGLEDNING, TEXT 2

1. "Nu läser jag det första stycket av en text högt för dig. (läs strimla 1)

Vad tror du, det kommer att hända?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Vi får höra om, hur man ska bete sig vid en järnvägsövergång./när tåget kommer. Texten handlar om en film som visar ett tåg som kommer.)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Det kommer ett tåg. Två män har uppfunnit en apparat.)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Man ska titta uppåt. Två män spelar ett spel i ett tåg. Jag vet inte.)

2. "Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Från vilket land kom de som uppfann apparaten som visade film? När visades den första filmen i världen?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Hur många män var det? Var de bröder?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte.)

3. "Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven pekar på nya ord
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. apparat, uppfunnit
 - Eleven vet vad båda orden betyder
 - Eleven vet inte vad betyder

4. "Nu läser jag nästa stycke av den här texten högt för dig. (läs strimla 2)

Vad tror du, det kommer att hända nu?"

- Säkert svar:
(t.ex.: De som står bredvid tågbanan i filmen stiger undan. Många människor stiger på tåget i filmen.)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Tåget kör in. Det är en film.)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte.)

5. "Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Varför har filmen inga färger? Varför har filmen inget ljud?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Vad kör in på perrongen?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte. Hur vet du det?)

6. "Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven utpekar några ord:
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. tågperong
 - Eleven vet vad ordet betyder
 - Eleven vet inte vad ordet betyder

7. "Nu läser jag det sista stycket av en text högt för dig. (läs strimla 3)

Nu får du tänka att du ska ställa frågor om texten till en kompis, vad skulle du då kunna ställa för frågor?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Varför blev folk så rädda? Vad gjorde människorna när de blev rädda?)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Vad hade människorna inte sett? Varifrån kom tåget?)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Jag vet inte. Har det faktiskt hänt i verkligheten?)

8. " Finns det några ord eller uttryck, som du inte har hört förut?"

- Eleven pekar ut nya ord:
- Läraren frågar om betydelsen av t.ex. dramatiskt, duken, kaos, flydde
 - Eleven vet vad alla fyra orden betyder
 - Eleven vet inte vad betyder

9. "Nu har du hört hela texten. Kan du berätta för mig, vad den handlade om?"

- Säkert svar:
(t.ex.: Tydlig struktur – först, sedan, till sist ... , det väsentligaste är med)
- Osäkert svar:
(t.ex.: Många detaljer är med, rörig struktur)
- Ofullständigt svar:
(t.ex.: Mycket summariskt – t.ex. den handlar om en film och ett tåg, och om kaos. Jag vet inte.)

INSTRUKTIONER TILL EFTERTEST

Använd en annan text än den du använde i förtestet. Texten delas tre delar, enligt modell härunder. Arbeta med en strimla åt gången. Läraren läser texten högt. Läraren lägger strategikorten på bordet, och ber eleven gå igenom texten. Läraren noterar kvaliteten på elevens svar (enligt förtestet). Alternativt gör läraren som i förtestet, alltså ställer frågor enligt samma modell som i förtestet, och noterar elevens svar. Tillvägagångssättet beror på om man i klassen jobbat så att eleverna helt självständigt arbetat med texten eller om läraren fortfarande helt eller delvis håller i textsamtalet.

Text 1

Tigern och geten jagar ett byte – tillsammans

En liten get sändes till en safaripark i Vladivostok vid Stillahavskusten för att bli ett byte för parkens tiger. Det gick inte helt som förväntat.

I stället har de två djuren nu blivit oskiljaktiga vänner. Det här skriver nyhetsbyrån AFP.

Amur utfodras ofta med levande djur, men tre dagar efter att geten hade blivit sänd in till tigern, gav djurskötarna upp försöken att få tigern att äta geten.

Nu leker de två djuren tillsammans i snön, och de njuter av att stöda huvudena mot varandra, och de sover tillsammans.

Safariparken berättar, att tigern nu har börjat lära den lilla geten, hur man jagar ett byte.

BT, 10. december 2015

Text 2

Se upp – det kommer ett tåg!

Den första filmen i världen visades år 1895 i Paris av två franska män, Lumière-bröderna.

De hade uppfunnit en apparat, som kunde spela upp bilder snabbt efter varandra.

Brödernas film hade varken färger eller ljud, och den visade ett tåg, som körde in på en tåg-perrong.

Det låter ju inte dramatiskt, men människorna på filmvisningen hade aldrig sett något liknande. De trodde, att det kom ett riktigt tåg körande ut ur duken. Det slutade i rent kaos, folk skrek och gömde sig under stolarna eller flydde.

Weekendavisen, Faktisk, 20. november 2015

BLANKETT FÖR REGISTRERING AV ELEVENS SVAR

Elevens namn :

Datum, förtest:

Lärare:

	Säkert svar	Osäkert svar	Ofullständigt svar
Förutspå – strimla 1			
Förutspå – strimla 2			
Förutspå – strimla 3			
Ställa frågor – strimla 1			
Ställa frågor – strimla 2			
Ställa frågor – strimla 3			
Nya ord – strimla 1			
Nya ord – strimla 2			
Nya ord – strimla 3			
Sammanfatta			

Elevens namn :

Datum, eftertest:

Lärare:

	Säkert svar	Osäkert svar	Ofullständigt svar
Förutspå – strimla 1			
Förutspå – strimla 2			
Förutspå – strimla 3			
Ställa frågor – strimla 1			
Ställa frågor – strimla 2			
Ställa frågor – strimla 3			
Nya ord – strimla 1			
Nya ord – strimla 2			
Nya ord – strimla 3			
Sammanfatta			

Goda läsförståelsestrategier

Målet för all läsning är att förstå det som läses. En god läsförståelse är viktig för ett livslångt lärande, både i skolan och utanför den.

Denna rapport innehåller arbetsmaterial för att aktivt träna läsförståelsestrategier. Materialet har utprovats under läsåret 2016-2017 i samarbete med lärare och elever i årskurserna 3 och 4 i några finlandssvenska skolor. I rapporten finns texter, illustrationer och strategisymboler samt handledning till lärarna. Dessutom ingår en intervjumodell för individuell bedömning av elevernas läsförståelsestrategier.

Elevtexterna har skrivits av Katarina von Numers-Ekman och illustrationerna har gjorts av Margareta Sandin.

Ett varmt tack till alla finansiärer som har möjliggjort projektet.